

ЗВІТ

ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРЕБІГ ДОСЛІДНО – ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ

Деснянський район

Комунальний заклад «Спеціалізована школа І–ІІІ ступенів № 247

з поглибленим вивченням іноземних мов»

Деснянського району міста Києва

вул. Миколи Закревського, 37-Б, місто Київ, 02217,

тел./факс: (044) 515-70-21

E-mail: sch-247@ukr.net

Веб-сайт school247.kiev.sch.in.ua

ТЕМА:

«Упровадження мультипрофільного навчання в старших класах загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва», накази №445 від 10.07.2015, №1008 від 07.12.2016

ТЕРМІНИ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТУ: 2015 – 2020

Етапи здійснення експериментально-дослідної роботи:

1 етап: *проектно-плануючий* (травень – серпень 2015 року):

2 етап: *адаптаційно-корегуючий* (вересень 2015 року – червень 2016 року)

3 етап: *програмно-моделюючий* (вересень 2016 року – червень 2019 року):

4 етап: *узагальнюючий* (вересень 2019 року - травень 2020 року)

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК: Якунін Ярослав Юрійович, завідувач кафедри природничо-математичної освіти і технологій Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат хімічних наук.

КЕРІВНИК ЕДР - директор спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 247 Деснянського району міста Києва – Вишневська Тетяна Вячеславівна, вчитель вищої категорії, старший вчитель, стаж педагогічної роботи – 27 років.

ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ: Організаційно-педагогічні умови впровадження системи мультипрофільного навчання у інноваційному закладі міста Києва.

ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ: система психолого-педагогічного супроводу мультипрофільного навчання у інноваційному закладі міста Києва.

МЕТА ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ:
експериментальна перевірка ефективності впровадження системи мультипрофільного навчання в умовах інноваційного навчального закладу міста Києва.

ЕТАП–І Проектно – плануючий (травень – серпень 2015 року)

1. Розробка та затвердження програми експериментально-дослідної роботи «Впровадження мультипрофільного навчання в середній загальноосвітній школі»;

2. Теоретико-практичне оволодіння психологами, вчителями-предметниками, класними керівниками та класоводами психолого-педагогічними технологіями прогнозування розвитку особистості учня і конструювання навчально-виховних задач його особистісного розвитку, методиками роботи в динамічних групах в умовах мультипрофільного навчання, діагностичними методиками комплексного аналізу навчально-виховного процесу;

3. Проведення методологічних семінарів-практикумів з питань конструювання задач особистісного розвитку учнів, класних колективів на основі комплексної психолого-педагогічної діагностики учасників навчально-виховного процесу шляхом системного аналізу освітнього процесу навчального закладу;

4. Теоретико-практичне оволодіння педагогічним колективом технології програмування та моделювання сюжетної лінії навчально-виховних проектів;

5. Проведення вхідного комплексного моніторингу готовності старшокласників до соціального і професійного самовизначення та самореалізації.

РЕЗУЛЬТАТИ:

Відповідно до Концепції профільного навчання в старшій школі, затвердженої наказом МОН України за № 1456 від 21.10.2013 «Про затвердження Концепції профільного навчання у старшій школі», профільне навчання є одним із ключових напрямів модернізації та удосконалення системи освіти й передбачає реальне й планомірне оновлення школи старшого ступеня. Це створює умови для врахування найбільшою мірою інтересів, нахилів та здібностей учнів, реалізації диференційованого підходу до навчання та врахування індивідуальної траєкторії їхнього розвитку. Мультипрофільне навчання відбувається у вигляді поглиблення

вивчення певних загальноосвітніх дисциплін та залучення додаткових предметів, що визначає збільшення навантаження передусім на інтелектуальну сферу особистості учнів. Зазначена модель будується на на внутрішньошкільних принципах профілізації з урахуванням інтересів та життєвих планів учнів, їхніх можливостей, наявної навчально-методичної матеріальної бази та інших ресурсів, що забезпечують реалізацію профільного навчання у динамічних групах, перспектив здобуття подальшої освіти випускниками школи.

Основним методом дослідження обрано педагогічний експеримент. Для організації експериментальної діяльності використовуються такі методи дослідження:

теоретичні: вивчення законодавчої бази, нормативної та науково-методичної документації, історико-педагогічний аналіз змісту і технології мультипрофільного навчання, моделювання нової системи диференційованого підходу до навчання та індивідуалізація навчально-виховного процесу в старшій школі.

емпіричні: діагностичні (анкетування, опитування, експертне оцінювання, тощо), констатувальний та формувальний експеримент, соціометричні (моніторинг).

Навчальна та психологічна підготовка учнів до профільного навчання та отримання майбутньої професії - процес безперервний. Однак, досвід роботи зі старшокласниками свідчить про те, що у більшості учнів протягом останніх років навчання відбувається зміна пріоритетів щодо вибору майбутньої професії, а це призводить до невідповідності раніше вибраного профілю предметів , що вивчаються в старшій школі.

Розпочате в Україні реформування загальної середньої освіти передбачає профільність старшої школи. Як наслідок цього мають бути створені сприятливі умови для свідомого вибору випускником школи галузі своєї майбутньої професійної діяльності та реалізації її в межах навчально-виховного процесу. Керуючись Концепцією профільного навчання у старшій школі та інноваційним досвідом роботи профільних шкіл, колектив спеціалізованої школи № 247 вводить

в навчально-виховний процес загальноосвітнього навчального закладу систему мультипрофільного навчання в 10-11 класах.

Мультипрофільне навчання передбачає:

- створення динамічних груп всередині паралелі класів, навчання в яких обирає учень (за участю батьків, вчителів, психологічної служби) для поглибленого, академічного або стандартного рівня навчання;
- забезпечення умов для життєвого і професійного самовизначення старшокласників, формування готовності до свідомого вибору і оволодіння майбутньою професією;
- індивідуалізація навчально-виховного процесу в старших класах;
- забезпечення високої мотивації учнів до вивчення профільних предметів у динамічних групах;
- впровадження кураторства в старших класах (замість класного керівництва);
- використання інтегральної технології навчально-виховного процесу та продуктивної технології навчання (за І.П. Підласим).

На початку першого етапу було проведено анкетування учнів старших класів, щоб допомогти їм визначитись із профільними предметами; проведено батьківські збори, на яких були розкриті зміст та переваги мультипрофільного навчання, бесіди педагогів та психолога з батьками та учнями щодо можливості вибору конкретних профілів та варіанти зміни рівнів навчання (стандарт, академічний, профільний). Ретельно вивчалися можливості як педагогів, так і учнів щодо вибору певних напрямків профілізації груп.

Згідно з наказом Департаменту освіти і науки, молоді та спорту м. Києва «Про організацію дослідно-експериментальної роботи в навчальних закладах» за № 445 від 10.07.2015 комунальному закладу «Спеціалізована школа I-III ступенів № 247 з поглибленим вивченням іноземних мов» № Деснянського району міста Києва надано статус експериментального навчального закладу регіонального рівня, що

передбачає проведення експериментального педагогічного дослідження «Упровадження мультипрофільного навчання в середній загальноосвітній школі» в період з 2015 по 2020 роки. На першому етапі нашої дослідно-експериментальної роботи психолог та заступники директора з навчальної роботи провели достатню кількість анкетувань, створили приблизні індивідуальні плани, в яких учні визначили потрібні саме для їхньої майбутньої професійної самореалізації профільні предмети, предмети академічного рівня та рівня стандарту. Вивчалися реальні можливості кожної дитини, їх навчальні досягнення, перемоги у різних етапах Всеукраїнських учнівських олімпіад, конкурсів-захистів Малої академії наук та інших міських, Всеукраїнських та міжнародних конкурсах. Враховуючи запити учнів щодо профільних предметів, у другому півріччі для учнів 9-их класів були запроваджені елективні курси.

Показники ефективності I етапу:

Учні самостійно обирали пріоритетні та непріоритетні предмети та приймали оптимальне рішення з урахуванням формули вибору: «хочу - можу - треба».

Школярі – не пасивна сторона навчального процесу, а співавтори з педколективом школи.

В школі створено майстерню інновацій учителів, які працюють в експериментальних класах.

Підготовлено ресурсне забезпечення розвитку мультипрофільної старшої школи.

Непередбачені результати: не виявлено.

ЕТАП –II Адаптаційно – коригуючий (вересень 2015 року – червень 2016 року)

ЗАВДАННЯ:

1. Упровадження системи мультипрофільного навчання;
2. Моніторинг первинних результатів впровадження мультипрофільного навчання;
3. Визначення ефективності навчальних програм в системі мультипрофільного навчання з метою корегування траєкторій особистісного розвитку учнів;

4. Корегування методів роботи і навчальних планів.

РЕЗУЛЬТАТИ:

Спеціалізована школа № 247 – навчальний заклад I-III ступенів навчання Деснянського району міста Києва. В старшій школі налічується 2 класи, де навчається 54 учні. Мультипрофільне навчання запроваджено в одному 10 класі.

Експериментальний робочий навчальний план спеціалізованої школи I-III ступенів № 247 з поглибленим вивченням російської мови Деснянського району міста Києва розроблений відповідно до Концепції профільного навчання в старшій школі, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України за № 1456 від 21.10.2013 «Про затвердження Концепції профільного навчання у старшій школі», базується на Типових навчальних планах, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України, № 834 від 27.08.2010 зі змінами, внесеними наказом МОН України від 29.05.2014 № 657(додаток 1) і враховує основні вимоги Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу».

Відповідно до наказів Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) від 10.07.2015 № 445 «Про організацію дослідно-експериментальної роботи та затвердження звітів про перебіг і результати дослідно-експериментальної роботи в навчальних закладах міста Києва», Управління освіти Деснянської районної в місті Києві державної адміністрації від 04.09.2015 «Про організацію дослідно-експериментальної роботи в навчальних закладах Деснянського району» школа отримала статус експериментального навчального закладу регіонального рівня по впровадженню в практику роботи експериментального педагогічного дослідження «Упровадження мультипрофільного навчання в старших класах загальноосвітніх закладів міста Києва». Експеримент безпосередньо охоплює III ступінь навчання, а саме профільну школу.

Відповідно до Концепції профільного навчання в старшій школі в старшій школі формуються динамічні групи з певних предметів за вибором учнів паралелі.

Передбачається вибір опанування змісту предметів на різних рівнях: рівень стандарту, академічний рівень та рівень профільної підготовки. Враховуючи гранично допустиме навантаження на одного учня школярам запропоновано вибір не більше трьох предметів.

Експериментальний робочий навчальний план складений із розрахунку на один клас (дві динамічні групи), де враховано максимальне тижневе навантаження та забезпечено вивчення обов'язкового мінімуму навчального матеріалу. На його основі складається індивідуальний навчальний план і розклад уроків для кожної групи.

Уроки фізичної культури за своїм змістом і специфікою забезпечують рухову активність учнів і не вимагають надмірного розумового напруження, тому години на їх проведення не враховуються при підрахуванні гранично допустимого навантаження учнів (постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2004р. № 24, накази Міністерства освіти і науки України від 5.02.2009р. № 66).

Експериментальний робочий навчальний план зорієнтований на роботу старшої школи за 5-денним навчальним тижнем.

Структура навчального року визначається Міністерством освіти і науки України, Департаментом освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації).

У 2015-2016 навчальному році 10 клас навчається за індивідуальною програмою мультипрофільного навчання, де враховано максимальне тижневе навантаження та забезпечено вивчення обов'язкового мінімуму навчального матеріалу. Навчальним планом передбачено дві динамічні групи з поглибленим вивченням предметів: англійська мова та географія (I група), українська мова та математика (II група). Профільне навчання – це спосіб організації диференційованого навчання, який передбачає спеціалізовану поглиблену підготовку до майбутньої професійної діяльності. Це здійснюють вчителі Захарченко Н.І. (українська мова), Гриб Н.В. (математика), Пакаліна Г.М. (англійська мова), Бойко В.В. (географія).

Моніторинг первинних результатів впровадження мультипрофільного навчання.

Протягом 2015-2016 навчального року був проведений моніторинг якості знань з української мови, англійської мови, алгебри, геометрії та географії у групах, де ці предмети вивчаються на профільному рівні в 10-А класі (система мультипрофільного навчання) та на основі отриманих результатів був зроблений порівняльний аналіз якості знань з результатами моніторингу з цих предметів у 9 класі (за результатами 2014-2015 н.р.) за звичайною програмою та результатами I семестру (див. таблицю). Згідно результатів дослідження відповідно якості знань з української мови, англійської мови у 10 класі на початок навчального року майже не змінилась. Рівень знань з математики (алгебра, геометрія) та географія виявився нижчим. На кінець I семестру якість знань у динамічних групах зросла з української мови, англійської мови та географії. З математики рівень успішності піднявся на 10%. Таким чином на кінець I семестру якість знань з математики становила 86,3 % (початок 10 класу 81,8 %), з української мови – 90,9 (72,7 на початок), з англійської мови – 100 % (72,7), з географії – 100% (86,3).

Мультипрофільна підготовка передбачає не тільки поглиблене вивчення предметів, а й обов'язкове засвоєння державного компоненту освіти. У системі профільного навчання введений курс за вибором «Ділова англійська мова» та проводиться факультатив «Культурознавство англійськомовних країн». Основна їх функція: поглиблення і розширення змісту профільних предметів або забезпечення профільної прикладної і початкової професійної спеціалізації навчання. Курси за вибором створені за рахунок варіативного компоненту змісту освіти. Для ефективнішого впровадження мультипрофільного навчання повністю використані додаткові години, виділені на поглиблене вивчення предметів.

Результативністю мультипрофільного навчання є досягнення учнів не тільки з профільних предметів. Так за результатами навчання рівень якості знань в 10 класі зріс на 18,2%.

Учні 10 класу є переможцями конкурсів та Всеукраїнських олімпіад.

У результаті проведеного анкетування у 10 класі виявилось, що 83,3 % респондентів дуже задоволені навчанням в мультипрофільному класі. 16,7 % задоволені, але мають деякі пропозиції щодо розподілу навчального навантаження. 27,8 % вважають, що навчання у мультипрофільному класі допоможе їм підготуватися до майбутньої професії, до роботи на сучасному підприємстві, отримати професію. 66,7 % учнів впевнені, що таке навчання допоможе правильно обрати їм майбутню професію. Таку ж думку десятикласників поділяють і 72,2 % їхніх батьків. 16,7 % батьків вважає вивчення спецпредметів в мультипрофільному класі гарною можливістю набути корисні для життя навички. Жодний з респондентів не виказав негативу щодо навчання в мультипрофільному класі.

Згідно даних предметного моніторингу, який був проведений у профільному 10-А класі, наприкінці II семестру (2015-2016 н.р.), був зроблений порівняльний аналіз якості знань з української мови, математики (алгебра, геометрія), англійської мови, географії. Порівнювались 2 групи 10-А класу (I профіль - українська мова, математика та II профіль – англійська мова та географія). При зведенні результатів можна зробити такі висновки: у I групі якість знань з української мови на 7 %, з математики на 15 % більша ніж у II групі, а якість знань, з англійської мови на 10 % більша ніж у I групі, що свідчить про ефективність застосування мультипрофільного навчання та результативність навчально– методичного планування.

Питання мультипрофільного навчання постійно перебувало на контролі, обговорювалося на педрадах, нарадах при директорові та його заступниках, батьківських зборах.

Непередбачені результати: не виявлено.

ЕТАП –III Програмно-моделюючий (вересень 2016 – червень 2018)

ЗАВДАННЯ:

1. Запровадження та оцінка ефективності технологій прогнозування розвитку особистості учня і конструювання навчально-виховних задач його особистісного розвитку, методик роботи в динамічних групах в умовах мультипрофільного навчання, діагностичних методик комплексного аналізу освітнього процесу;
2. Удосконалення системи управлінської діяльності навчального закладу з урахуванням впровадження мультипрофільного навчання та проектування особистісно- розвивального змісту освітнього процесу;
3. Проведення поточних зрізів психосоціального розвитку усіх учасників освітнього процесу.

РЕЗУЛЬТАТИ:

Важливою запорукою ефективності результатів дослідно – експериментальної роботи є впровадження нових максимально ефективних технологій навчання і виховання, результатом яких має бути формування високоадаптованої до змінних умов, активної, діяльної, творчої особистості. Це спонукає до постійного оновлення змісту й форм навчання та виховання. На цьому етапі необхідно враховувати технологічний (специфіка використання) та особистісний (такі індивідуальні якості педагога, як професійна підготовленість, комунікабельність, емоційність тощо, від чого залежить ефективність освоєння нового засобу) аспекти нового педагогічного засобу. Саме такими принципами роботи керувалися адміністрація та вчителі навчального закладу, що працювали в динамічних групах в умовах мультипрофільного навчання.

Відповідно до Концепції профільного навчання в старшій школі формуються динамічні групи з певних предметів за вибором учнів паралелі. Передбачається вибір опанування змісту предметів на різних рівнях: рівень стандарту, академічний рівень та рівень профільної підготовки. Враховуючи гранично допустиме навантаження на одного учня школярам запропоновано вибір не більше трьох предметів.

Експериментальні робочі навчальні плани складені у 2015-2017 роках були із розрахунку на один клас (дві-три динамічні групи), у 2017-2019 – із розрахунку двох класів (3 динамічні групи), де враховано максимальне тижневе навантаження та забезпечено вивчення обов'язкового мінімуму навчального матеріалу. На їх основі склалися індивідуальні навчальні плани і розклад уроків для кожної групи.

Уроки фізичної культури за своїм змістом і специфікою забезпечують рухову активність учнів і не вимагають надмірного розумового напруження, тому години на їх проведення не враховуються при підрахуванні гранично допустимого навантаження учнів (постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2004 № 24, накази Міністерства освіти і науки України від 5.02.2009 № 66).

Експериментальний робочий навчальний план зорієнтований на роботу старшої школи за 5-денним навчальним тижнем.

Результати моніторингу експериментальних та контрольних груп попередніх етапів виявили, що існування «вікон» між уроками заважає здобувачам освіти. З метою створення умов, які сприяють ефективному навчанню, а також зменшують фізичне та психологічне навантаження на здобувачів освіти профільних груп, у навчальному закладі розклад уроків складено таким чином, що в учнів динамічних груп відсутні «вікна» між уроками, що зменшує час їх перебування в навчальному закладі. Позитивним фактором для кращого засвоєння навчального матеріалу є також відсутність профільних предметів на останніх уроках розкладу (не пізніше 5 уроку).

Структура навчального року визначається Міністерством освіти і науки України, Департаментом освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації).

У 2015-2016 навчальному році було набрано перший 10 клас, який навчався за індивідуальною програмою мультипрофільного навчання, де враховано максимальне тижневе навантаження та забезпечено вивчення обов'язкового мінімуму навчального матеріалу. Навчальним планом передбачалося дві динамічні групи з поглибленим вивченням предметів: англійська мова та географія (І група),

українська мова та математика (II група). У 2016-2017 навчальному році кількість учнів, які виявили бажання навчатися у мультипрофільному класі зросла. Було організовано навчання одного 10 класу у трьох динамічних групах з поглибленим вивченням англійської мови та історії України (I група), української мови та математики (II група), фізики та біології (III група). У 2017-2018 та 2018-2019 навчальних роках експериментальний навчальний план складався із розрахунку на два класи, у яких організовано три динамічні групи: англійська мова та історія України (I група), математика (II група), українська мова та історія України (III група).

Мультипрофільна підготовка передбачає не тільки поглиблене вивчення предметів, а й обов'язкове засвоєння державного компонента освіти. У системі профільного навчання було введений курс за вибором «Ділова англійська мова» та проводився факультатив «Культурознавство англійськомовних країн». Основна їх функція: поглиблення і розширення змісту профільних предметів або забезпечення профільної прикладної і початкової професійної спеціалізації навчання. Курси за вибором створені за рахунок варіативного компонента змісту освіти. Для ефективнішого впровадження мультипрофільного навчання повністю використані додаткові години, виділені на поглиблене вивчення предметів.

Профільне навчання – це особливий вид диференціації та індивідуалізації навчання, форма організації навчальної діяльності старшокласників, при якій враховуються їхні інтереси, нахили, здібності, створюються умови для максимального розвитку здобувачів освіти відповідно до їхніх пізнавальних та професійних намірів завдяки особливій структурі, змісту і організації освітнього процесу. Мультипрофільне навчання з української мови здійснюється за Програмою для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. Здобувачі освіти 10-11 класів для узагальнення та систематизації знань під час роботи використовують довідник О. Авраменка та М. Блажко «Українська мова та література: Завдання в тестовій формі: I ч.» та «Практикум з правопису української мови/ I. П. Ющук», що дає здобувачам освіти змогу удосконалити вміння та навички, здобуті за попередні роки, та добре

підготуватися до ЗНО. Учні, які поглиблено вивчають українську мову, отримують під час незалежного оцінювання високі бали.

На уроках вчителі Захарченко Н.І., Єсипенко С.О. використовують технології продуктивного навчання, а саме: метод проблемного навчання, дослідницький та пошуковий методи. Це формує здатність творчо мислити, аргументовано захищати власну точку зору, спонукає до самостійної пізнавальної діяльності. Застосування цих методів знайшло відображення у таких формах роботи: робота в парах, у групах, «мікрофон», «карусель», «ПРЕС», «діалог», «мозковий штурм», «круглий стіл» тощо.

У системі сучасної освіти іноземна мова займає особливе місце в силу своїх соціальних, пізнавальних і розвивальних функцій як ще один засіб спілкування, пізнання оточуючого світу та розширення його кордонів. Профільне навчання іноземної мови є цілеспрямованою підготовкою учнів до подальшої навчальної і/або професійної діяльності, пов'язаної з використанням іноземної мови. На уроках англійської мови використовується підручник видавництва Pearson «Fokus». Для учнів старших класів. Це новий інтенсивний курс для спеціалізованих шкіл, ліцеїв і гімназій. Wordstore (Vocabulary and Use of English). Відеосюжети мають караоків версії для розвитку діалогічного мовлення. Підручники відповідають чинній програмі в Україні, містять більше розширений лексичний матеріал. Великий плюс – вся лексика актуальна і активно використовується в англomовному співтоваристві. Логічна і послідовна робота над розвитком навичок письма в НМК «Fokus» підводить здобувачів освіти до власних висновків, своєї точки зору, а представлені види текстів відповідають комунікативним потребам та мають корисні поради. Під час роботи вчителі англійської мови Пакаліна Г.М., Нестеренко О.О., Обметиця Т.А. використовують такі методи роботи як навчання у співпраці, навчання у команді, індивідуально-груповий підхід, «пилка», метод проєктів, командно-ігровий підхід, метод «ментальна карта» та інші.

Відповідно до рекомендацій щодо застосування ефективних технологій навчання на уроках в профільних групах, вчителі історії Пруднікова Л.М., Зубка Н.В., Ковальов В.Є. активно використовували технології продуктивного навчання, а саме: метод проєктів, пояснювально-ілюстративний метод, навчання в парах і

малих групах, метод проблемного навчання тощо. Метод проблемного навчання формує здатність творчо мислити, аргументовано захищати власну точку зору, спонукає учнів до самостійної пізнавальної діяльності. Застосування цього методу знайшло відображення у таких формах роботи як робота в парах, обговорення проблеми в загальному колі, методі «мікрофон», «карусель», «ПРЕС», «діалог», «мозковий штурм», «круглий стіл» тощо. Велика увага приділялася вчителями історії роботі з історичними джерелами та наочністю. Використання матеріалів архівних документів, спогадів, зібраної вчителями і учнями фото- і відеотеки не тільки викликало великий інтерес, а і дало додаткову інформацію та емоційну забарвленість. Використання цих матеріалів сприяло формуванню вміння зіставляти та аналізувати факти, використовуючи діаграми, таблиці, ілюстрації, фотографії, карикатури, відео фрагменти, карти і схеми, давати характеристику історичним епохам і діячам, вчитися критично ставитися до джерел інформації. У профільних групах по вивченню історії України активно проводилися уроки-диспути та уроки-повідомлення. Це дало подвійний результат: з одного боку, учні набули навичок роботи з додатковою літературою, джерелами, навчилися вибирати основне із загальної маси, узагальнювати, робити доповідь, аргументувати і відстоювати свою думку; з іншого, це сприяло їх самоствердженню, що є вагомим фактором, який стимулює учнів до навчання, формує почуття власної гідності й значущості. Формуванню навичок аналізу і синтезу сприяли рецензії на відповідь однокласника або на статтю певної тематики з періодичної преси. Також гарні результати дав метод проектів. Такі проекти або семестрові творчі роботи, над якими здобувачі освіти мали можливість працювати від 2-3-х тижнів до 4-х місяців знайшли своє втілення у формі рефератів, досліджень певної проблеми, статистичних даних, ілюстративного матеріалу, презентацій, мультимедійних проектів, творів-роздумів, есе, що проходили широке обговорення та захист.

Вчителі математики Мартиненко В.М., Гриб Н.В., Петренко Л.І., працюючи у профільних групах акцент робили на лекційно-практичній методиці, яка широко забезпечує реалізацію рівневої диференціації та індивідуального підходу в навчанні. Організація навчального процесу в таких класах вимагає великих зусиль, вчителі часто формують навчальний матеріал по крихтах, збираючи його з багатьох

посібників, не зациклюючись лише на підручнику. Тут знайшли своє відображення проведення семінарських занять, робота в творчих парах, результатом чого стали міцні знання теоретичного матеріалу, і, як наслідок, вміння швидко розв'язувати тестові завдання, аналізувати та синтезувати їх.

Свій досвід вчителі поєднують з використанням сучасних технологій навчання. Поряд з традиційними уроками проводяться інтегровані та нестандартні уроки (урок-подорож, урок-змагання), уроки з використанням таких навчальних технологій «акваріум», «мозковий штурм», «дерево рішень», «мікрофон» тощо. Своїм досвідом вчителі математики діляться з іншими. Зокрема Петренко Л.І. та Гриб Н.В. представили свої розробки та методичні надбання в публікаціях. З введенням дистанційного навчання вчителями були розроблені мультимедійні презентації, тестові завдання, записані відео-уроки. Результатом такої роботи є те, що здобувачі освіти успішно складають ЗНО та вступають до технічних вишів. Все це дає підстави вважати застосовані методики прогресивними, тобто такими, що є ефективними й дають максимальні результати, відкриваючи нові можливості.

Метою профільного навчання з біології протягом 2016-2018 навчальних років було створення умов для реалізації особистості учнів старших класів, як основи підготовки до засвоєння майбутньої професії, пов'язаної із знаннями біології і суміжних наук – фізики, хімії, математики. Вчитель Петренко О.А. бачила свою задачу профільного навчання у наданні глибоких міцних знань дисциплін, тобто в тій царині, де учні передбачають реалізувати себе по закінченню школи; розвивати в учнів мотивацію до науково-дослідницької діяльності; виробити у здобувачів освіти мислення, що дозволяє не пасивно використовувати інформацію, а критично і творчо переробляти її, маючи свою думку і вміння відстоювати її в будь-якій ситуації; зробити їх конкурентноспроможними в плані вступу до обраних ними вишів. Актуальним для вчителя було те, що розвиток пізнавальної компетентності з біології багато в чому визначає якість засвоєння знань і способів діяльності. Для цього вона застосовувала елементи різних технологій, методів і прийомів. У своїй роботі більше використовувала нетрадиційні форми уроку: урок-дослідження, урок-аукціон, урок творчих проектів, бінарні уроки (біологія-хімія, біологія-математика, біологія-фізика). Зі способів підвищення самостійної

пізнавальної активності вчителька обрала навчання прийомам розумової діяльності: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення. Неодноразово використовувався метод проектів. Проекти створювалися на базі Київського транспортного університету, у лабораторіях КПДЮ, СЕС Деснянського району та успішно були захищені на конкурсах МАН (районного та міського рівня). Робота «Вплив автотранспорту на забруднення ґрунту» отримала нагороду на міжнародному рівні. Створення проектів вирізняється тим, що здобувач освіти свідомо сприймає постановку самої задачі, оцінює новий досвід, контролює ефективність особистих дій.

На III етапі, незважаючи на те, що профіль обрано, тривала робота з усвідомленого вибору професії. Учні 11-х класів, які обрали профіль навчання, уточнювали відповідність своїх професійно важливих та інших якостей, стану здоров'я, вимогам професійної діяльності, що обирається. З метою підвищення у старшокласників рівня усвідомлення своєї готовності до різноманітних видів професійної праці проводилися дослідження емоційної сфери (методика «Емоційний інтелект»). Визначався рівень сформованості основних розумових процесів, психосоціального розвитку та вербального інтелекту за методикою «Ерудит» у модифікації Резапкіної.

Проводилися заняття, ігри з метою допомогти старшокласникам, що визначаються у виборі професійного навчання, більш усвідомлено підійти до свого майбутнього, усвідомити взаємозв'язок різних життєвих етапів і подій. Тематика занять: технології прийняття рішень, мистецтво самопрезентації, мотиви і потреби вибору професії.

Довгий час вважалося, що визначальним фактором якісного засвоєння знань учнями є рівень пізнавальної сфери, а саме відчуття, уяви, сприймання, пам'яті, мислення учнів. Психологічні дослідження останніх років спростували традиційний однобокий підхід до даної проблеми в педагогіці. Не меншу роль, а інколи і значно більшу, відіграє рівень розвитку емоційно-вольової та мотиваційної сфери особистості дитини. Емоції та відчуття часто формують поведінку учня, впливають на поставлені нам ті чи інші життєві цілі. Байдужа до всього дитина неспроможна поставити та вирішити життєво важливі завдання, досягти значних

успіхів. Прикрашена емоціями розповідь учителя викликає захоплення у школярів і тому вони сприймають матеріал краще. Якщо урок для них нецікавий, то він сприймається погано. Вплив емоцій на пізнавальні процеси особливо значущий у дітей у старшому шкільному віці, коли відбувається формування та становлення молоді в соціумі. Емоції можуть сприяти розвитку одних пізнавальних процесів, а інші гальмувати. Дитина, яка перебуває в емоційно нейтральному стані, реагує на предмети залежно від їхньої значущості. Причому, чим важливіший для неї той чи інший чинник, тим краще він сприймається. Емоції впливають на всі компоненти пізнання: відчуття, сприймання, уяву, мислення. Це визначає мотивованість учнів до навчання. Так у результаті проведеного дослідження за «Методикою вивчення навчальної діяльності учнів (Б Пашаєва)» було з'ясовано, що мотив зовнішнього примусу мають 14,3 % учнів, тобто пішли навчатися до 10 класу з примусу батьків. 78,6 % учнів орієнтуються на мотив отримання матеріальних благ у подальшому житті. 1 учень (3,6 %) має соціально орієнтований мотив обов'язку й відповідальності, 1 учень (3,6 %) - мотив досягнення успіху. 2 учні (7,2 %) мають на меті отримання інформації. 10 учнів (35,7 %) вважають престижним навчатися в мультипрофільному класі. Крім того слід відзначити, що жоден учень не має пізнавального мотиву, мотиву досягнення успіху та мотиву орієнтації на соціально залежну поведінку.

У результаті проведеного анкетування виявилось, що особливістю класів потрібно вважати різний рівень розумової діяльності та різний рівень мотивації. У результаті проведеного анкетування у 10, 11-х класах виявилось, що 45,5 % учнів мають високу пізнавальну та учбову мотивацію; 45% учнів потребують корекції мотиваційної сфери.

Мотив зовнішнього примусу мають 45% учнів. 18% орієнтуються на соціально залежну поведінку (так потрібно робити). 35% мають соціально орієнтований мотив обов'язку й відповідальності, 29% - мотив досягнення успіху. 40% мають на меті в майбутньому мати матеріальний добробут. 32% вважають престижним навчатися в мультипрофільному класі. Крім того слід відзначити, що майже всі учні мають пізнавальний мотив – 87% та мотив отримання нової інформації – 82%.

Таку ж думку учнів поділяють і 72,2 % їхніх батьків. 16,7 % батьків вважає вивчення спец предметів в мультипрофільному класі гарною можливістю набути корисні для життя навички. Жодний з респондентів не виказав негативу щодо навчання в мультипрофільному класі.

Моніторингові дослідження є невід'ємною частиною дослідно-експериментальної роботи. Виходячи з цього, протягом звітного періоду систематично, тричі на рік, проводилися діагностичні оцінювання, результати яких ретельно опрацьовувались та систематизовувались. Так, у 2017-2018 навчального року були проведені моніторинги якості знань з української мови, англійської мови, алгебри, геометрії, історії України, фізики та географії у групах, де ці предмети вивчаються на профільному рівні в 10-А та 11-А класах (система мультипрофільного навчання) та на основі отриманих результатів був зроблений порівняльний аналіз якості знань з результатами моніторингу з цих предметів у попередніх класах (за результатами 2016-2017 навчального року). Аналізуючи результати 11-А класу можна зазначити, що половина учнів показали досить добрі результати: 50,8 % високого та достатнього рівнів. У 2016-2017 навчальному році цей показник був 74,6 %. Перша динамічна група писала контрольний зріз знань з англійської мови та історії України. Друга – з української мови та математики (алгебра, геометрія). Третя – з фізики та біології. Спостерігається зниження відсотку якості знань з фізики та англійської мови. В той же час якість знань з біології підвищилася. Порівняльний аналіз з математики та української мови у профільних та непрофільних групах вказує на ефективність мультипрофільного навчання.

Результати цих досліджень дозволили зробити наступні висновки:

1. В учнів 10-11 класів у групах мультипрофільного навчання простежується позитивна динаміка навчання. Кількість учнів, які покращили та утримали свій результат у навчанні значно перевищує кількість учнів, які знизили рівень навчання або утримали свій результат в порівнянні з минулим роком.
2. Показовим є той факт, що в групах мультипрофільного навчання відсутній низький рівень за результатами діагностичного оцінювання. А відсоток учнів, які мають достатній та високий рівень знань є досить високим.

3. За результатами аналізу моніторингових досліджень II етапу були зроблені відповідні адміністративні та організаційні висновки, що дали позитивні результати на III етапі дослідно-експериментальної роботи. А саме: кількість учнів, що мають високий рівень знань з профільних предметів значно підвищився.
4. У цілому, загальна кількість учнів, що має достатній та високий рівень у групах мультипрофільного навчання складає не менше 75 %

Непередбачені результати.

Результати діагностичного оцінювання виявив проблеми, що викликані наступними факторами:

- наявність великої кількості учнів у профільній групі з вивчення української мови (28 учнів), що не сприяє якісному засвоєнню навчального матеріалу;
- хибна мотивація при виборі профілю предмету, що вивчається.

Ще одним непередбаченим результатом стала загроза припинення експерименту у зв'язку з недостатньою кількістю учнів для відкриття двох десятих класів. Відтік учнів після закінчення дев'ятого класу, який пов'язаний з профорієнтаційним вибором, в одних випадках, або з конкурсним прийманням до десятого класу, в інших випадках, не забезпечує необхідну кількість годин навчального плану для відкриття динамічних профільних груп. Недостатня кількість годин варіативної складової навчального плану при наявності одного класу на паралелі.

ВИСНОВОК

Результати дослідно-експериментальної роботи за 2016-2018 роки довели доцільність та ефективність такої форми організації навчального процесу. Це підтверджується наступними результатами:

1. Високий рівень пізнавального інтересу в учнів навчального закладу .

2. Висока мотивація на продовження навчання за індивідуальними освітніми планами в учнів 9 класів, більшість з яких обирають мультипрофільне навчання в 10-11 класах (понад 95%).
3. Позитивна динаміка готовності до професійного самовизначення учнів старших класів .
4. Сформованість в учнів компетенцій в обраному профілі - високі показники результатів зовнішнього незалежного оцінювання та державної підсумкової атестації.
5. Готовність до продовження освіти, відповідно обраного профілю - результати вступу випускників до обраних вищих навчальних закладів і успішне навчання в них.
6. Позитивна динаміка участі учнів спеціалізованої школи у районних, міських, Всеукраїнських та міжнародних конкурсах.
7. Високий рівень ІКТ-компетентностей у випускників основної та старшої школи (широке застосування ІК-технологій у самостійній роботі учнів на уроках).
8. Повне задоволення освітніх запитів учнів та їх батьків.

ЕТАП –IV Узагальнюючий (вересень 2018 – червень 2020)

ЗАВДАННЯ:

1. Проведення статистично-кількісного аналізу результатів експерименту;

2. Здійснення порівняльного аналізу традиційного профільного та мультипрофільного навчання;
3. Проведення вихідного комплексного моніторингу готовності старшокласників до соціального і професійного самовизначення та самореалізації;
4. Науково-практична акредитація системи мультипрофільного навчання;
5. Проведення комплексного моніторингу результатів дослідно-експериментальної роботи;
6. Підведення підсумків дослідно-експериментальної роботи і складання методичних рекомендацій.

РЕЗУЛЬТАТИ

Для впровадження мультипрофільного навчання, було необхідно сформувати динамічні учнівські групи учнів старших класів. Формування динамічних учнівських груп відбувалося на підставі обраних учнями для вивчення на профільному рівні предметів. Освітні запити випускників 9 класів щодо вибору профільних предметів визначалися шляхом анкетування, індивідуальних бесід, консультацій з батьками, вчителями, психологічною службою школи. Результатом цієї роботи стало прийняття управлінського рішення щодо відкриття певних груп профільного рівня опанування навчального матеріалу. Такі групи відкривалися за наявності не менше 10 учнів, а також із врахуванням забезпечення висококваліфікованими педагогічними кадрами. Предмети, з яких не виявилось можливим відкрити профільну групу, вносилися до розділу «Додаткові години на групі та індивідуальні заняття» робочого навчального плану.

У 2019-2020 навчальному році було сформовано три класи з трьома динамічними групами: англійська мова та історія України (І група), математика (II група), українська мова та історія України (III група). Було враховано проблему попереднього етапу, що до перевантаження кількістю учнів динамічних груп з поглибленим вивченням української мови та англійської мови. Відкриття трьох десятих класів дало змогу сформувати по дві групи з поглибленим вивченням української та англійської мов.

Одне із завдань дослідно-експериментальної роботи полягало в адаптації та узгодженні навчальних програм та навчальних планів для профільних динамічних груп учнів старших класів. Особливість оформлення робочого навчального плану для паралелі 10 та 11 класів полягала в тому, що його зміст передбачає обов'язкове посилення на додаток №1 Типових навчальних планів, де окремо визначено рівні опанування навчального матеріалу з усіх предметів інваріантної складової. Напрацьована структура робочого навчального плану зручна у користуванні і зрозуміла для всіх учасників навчально-виховного процесу.

Відповідно до визначеного переліку предметів профільного рівня опанування навчального матеріалу на даній паралелі класів та, враховуючи індивідуальний освітній запит учня, був складений індивідуальний навчальний план для кожного старшокласника. При складанні індивідуальних навчальних планів учнів враховувалося максимальне допустиме тижневе навантаження на одного школяра (33 год., не враховуючи години, які відведені на фізичну культуру), тому старшокласник мав можливість обрати не більше трьох предметів профільного рівня опанування навчального матеріалу. В умовах системи мультипрофільного навчання кожен старшокласник працює за індивідуальним навчальним планом, що потребує особливого підходу до складання розкладу уроків для всієї школи. У зв'язку з цим, було розроблено алгоритм складання розкладу уроків для мультипрофільних класів, який передбачає такі кроки:

1. Складання списків учнів профільних груп.
2. Аналіз можливостей одночасного проведення уроків різних предметів профільного рівня (наприклад, алгебра та історія України, але за умови, що жоден учень не вивчає на профільному рівні і алгебру, і історію України).
3. Першочергово в розклад вносяться одночасно і профільні групи, і групи стандартного рівня (уроки в цих групах читаються різними вчителями).

На перші та останні уроки виставляються ті групи, які не поєднуються з іншими групами. Це дає можливість уникнути появи «вікон» у середині розкладу уроків окремих учнів.

Оформлення класних журналів здійснювалося у такий спосіб: групи профільного рівня розміщувалися по класним журналам пропорційно; списки учнів

таких груп складалися з числа старшокласників паралелі; з інших предметів списки учнів відповідали списку класу.

Невід'ємною частиною дослідно-експериментальної роботи є моніторингові дослідження. Виходячи з цього, протягом звітнього періоду систематично, тричі на рік, проводилися діагностичні оцінювання, результати яких ретельно опрацьовувались та систематизовувались. Результати цих досліджень дозволили зробити наступні висновки:

1. В учнів 10-11 класів у групах мультипрофільного навчання простежувалася позитивна динаміка навчання з профільних предметів. Кількість учнів, які покращили та утримали свій результат у навчанні значно перевищує кількість учнів, які знизили рівень навчання або утримали свій результат у порівнянні з попереднім роком (Додаток 1).
2. Показовим є той факт, що в групах мультипрофільного навчання відсутній низький рівень за результатами діагностичного, семестрового та річного оцінювань. Відсоток учнів, які мають достатній та високий рівень знань є досить високим (Додаток 2).
3. За результатами аналізу моніторингових досліджень, протягом проведення експерименту були зроблені відповідні адміністративні та організаційні висновки, що призвели до позитивних результатів на подальших етапах дослідно-експериментальної роботи.
4. У цілому, загальна кількість учнів, що має достатній та високий рівень у групах мультипрофільного навчання складає не менше 60-70 % (Додаток 3).

Важливою запорукою ефективності результатів дослідно – експериментальної роботи є впровадження нових максимально ефективних технологій навчання і виховання, результатом яких має бути формування високоадаптованої до змінних умов, активної, діяльної, творчої особистості. Це спонукає до постійного оновлення змісту й форм навчання та виховання. Необхідно також враховувати технологічний (специфіка використання) та особистісний (такі індивідуальні якості педагога, як професійна підготовленість, комунікабельність, емоційність тощо, від чого залежить ефективність освоєння нового засобу) аспекти нового педагогічного засобу. Саме такими принципами роботи керувалися адміністрація та вчителі

навчального закладу, що працювали в динамічних групах в умовах мультипрофільного навчання.

Так, вчителі історії активно використовували технології продуктивного навчання, а саме: метод проектів, пояснювально-ілюстративний метод, навчання в парах і малих групах, метод проблемного навчання тощо. Метод проблемного навчання формує здатність творчо мислити, аргументовано захищати власну точку зору, спонукає учнів до самостійної пізнавальної діяльності. Застосування цього методу знайшло відображення у таких формах роботи як робота в парах, обговоренні проблеми в загальному колі, методі «мікрофон», «карусель», «ПРЕС», «діалог», «мозковий штурм», «круглий стіл» тощо. Велика увага приділялася вчителем історії роботі з історичними джерелами та наочністю. У профільних групах по вивченню історії України активно проводилися уроки-диспути та уроки-повідомлення. Це дало подвійний результат: з одного боку, учні набули навичок роботи з додатковою літературою, джерелами, навчилися вибирати основне із загальної маси, узагальнювати, робити доповідь, аргументувати і відстоювати свою думку; з іншого, це сприяло їх самоствердженню, що є вагомим фактором, який стимулює учнів до навчання, формує почуття власної гідності й значущості.

Мультипрофільне навчання з української мови здійснюється за Програмою для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. Здобувачі освіти 10-11 класів для узагальнення та систематизації знань під час роботи використовують довідник О. Авраменка та М. Блажко «Українська мова та література: Завдання в тестовій формі: І ч.» та «Практикум з правопису української мови/ І. П. Юшук», що дає здобувачам освіти змогу удосконалити вміння та навички, здобуті за попередні роки, та добре підготуватися до ЗНО. На уроках української мови вчителі використовують технології продуктивного навчання, а саме: метод проблемного навчання, дослідницький та пошуковий методи. Це формує здатність творчо мислити, аргументовано захищати власну точку зору, спонукає до самостійної пізнавальної діяльності. Застосування цих методів знайшло відображення у таких формах

роботи: робота в парах, у групах, «мікрофон», «карусель», «ПРЕС», «діалог», «мозковий штурм», «круглий стіл» тощо.

У системі сучасної освіти іноземна мова займає особливе місце в силу своїх соціальних, пізнавальних і розвивальних функцій як ще один засіб спілкування, пізнання оточуючого світу та розширення його кордонів. Профільне навчання іноземної мови є цілеспрямованою підготовкою учнів до подальшої навчальної і/або професійної діяльності, пов'язаної з використанням іноземної мови. На уроках англійської мови вчителі використовують такі методи роботи як навчання у співпраці, навчання у команді, індивідуально-груповий підхід, «пилка», метод проектів, командно-ігровий підхід, метод «ментальна карта» та інші. Значна увага надається лексичним вправам.

Працюючи у динамічній групі учнів 10-11-х класів, що вивчають алгебру та початки аналізу і геометрію за профільним рівнем, вчителі математики надавали перевагу активним методам навчання. Учителі стимулювали самостійну діяльність учнів за допомогою створення індивідуальних завдань, залучення учнів до роботи в творчих групах на уроках.

При вивченні різних тем, вчителі використовували оптимальні методи, які відповідають змісту та меті даної конкретної теми, а саме:

- Тема «Рівняння та нерівності» - переважали уроки-практикуми;
- Тема «Числові функції» - акцент був зроблений на уроках-лекціях;
- Тема «Рівняння і нерівності з параметрами» - застосовувався пошуково-проектний метод;
- Тема «Тригонометричні формули додавання та наслідки з них» - розроблялися індивідуальні домашні завдання з наступною перевіркою за допомогою самостійної роботи.

Працюючи у профільній групі, вчителі математики застосовували і лекційно-практичну методику, яка широко забезпечує реалізацію рівневої диференціації. Тут знайшли своє відображення проведення семінарських занять, робота в творчих парах, результатом чого стали міцні знання теоретичного матеріалу, і, як наслідок, вміння швидко розв'язувати тестові завдання, аналізувати та синтезувати їх.

Метою профільного навчання з біології було створення умов для реалізації особистості учнів старших класів, як основи підготовки до засвоєння майбутньої професії, пов'язаної із знаннями біології і суміжних наук – фізики, хімії, математики. Для цього вчителька біології застосовувала елементи різних технологій, методів і прийомів. У своїй роботі більше використовувала нетрадиційні форми уроку: урок-дослідження, урок-аукціон, урок творчих проєктів, бінарні уроки (біологія-хімія, біологія-математика, біологія-фізика). Зі способів підвищення самостійної пізнавальної активності вчителька обрала навчання прийомом розумової діяльності: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення. Неодноразово використовувався метод проєктів. Проєкти створювалися на базі Київського транспортного університету, у лабораторіях КПДЮ, СЕС Деснянського району та успішно були захищені на конкурсах МАН (районного та міського рівня). Створення проєктів вирізняється тим, що здобувач освіти свідомо сприймає постановку самої задачі, оцінює новий досвід, контролює ефективність особистих дій.

Все це дає підстави вважати застосовані методики прогресивними, тобто такими, що є ефективними й дають максимальні результати, відкриваючи нові можливості. Про це говорять і результати якості складання ЗНО з предметів мультипрофільного навчання та результати якості складання ДПА з предметів мультипрофільного навчання.

Психолого-педагогічна діагностика

Були проведені дослідження за методикою Б. Пашнєва. Методика дозволяє оцінювати мотивацію учня до навчання, яка є одним з особистісних факторів, що впливає на успішність адаптації та самореалізації. Адже успіх людини в будь-якій діяльності значною мірою залежить від здібностей людини і її прагнення досягти високих результатів, тобто від мотивації до самореалізації. Сама природа мотивації досягнення, компоненти, що характеризують її, свідчать про те, що вона ефективно впливає на формування особистості і тому є важливим засобом реалізації цілей. Саме з точки зору мотивації можна говорити про націленість особистості на задоволення своїх потреб, запитів, на формування активності в діяльності, на визначення своєї життєвої орієнтації. Тому одним із завдань комплексного

моніторингу було визначення конструктивних рекомендацій для створення умов мотивації учнів на те, щоб досягнути позитивних результатів у навчальній діяльності.

Особливістю 10-х класів потрібно вважати різний рівень розумової діяльності та різний рівень мотивації. За даними результатів анкетування щодо мультипрофільного навчання можна зробити висновок, що не всі учні визначилися з майбутньою професією. Учні обирають профіль навчання, який допоможе покращити рівень знань та в майбутньому скласти ЗНО і підготуватися до вступу у ВНЗ.

Довгий час вважалося, що визначальним фактором якісного засвоєння знань учнями є рівень пізнавальної сфери, а саме відчуття, уяви, сприймання, пам'яті, мислення учнів. Психологічні дослідження останніх років спростували традиційний однобокий підхід до даної проблеми в педагогіці. Не меншу роль, а інколи і значно більшу, відіграє рівень розвитку емоційно-вольової та мотиваційної сфери особистості дитини. Емоції та відчуття часто формують поведінку учня, впливають на поставлені нам ті чи інші життєві цілі. Байдужа до всього дитина неспроможна поставити та вирішити життєво важливі завдання, досягти значних успіхів. Прикрашена емоціями розповідь учителя викликає захоплення у школярів і тому вони сприймають матеріал краще. Якщо урок для них нецікавий, то він сприймається погано. Вплив емоцій на пізнавальні процеси особливо значущий у дітей у старшому шкільному віці, коли відбувається формування та становлення молоді в соціумі. Емоції можуть сприяти розвитку одних пізнавальних процесів, а інші гальмувати. Дитина, яка перебуває в емоційно нейтральному стані, реагує на предмети залежно від їхньої значущості. Причому, чим важливіший для неї той чи інший чинник, тим краще він сприймається. Емоції впливають на всі компоненти пізнання: відчуття, сприймання, уяву, мислення. Це визначає мотивованість учнів до навчання. Так у результаті проведеного дослідження за «Методикою вивчення навчальної діяльності учнів (Б Пашаєва)» було з'ясовано, що мотив зовнішнього примусу мають 14,3 % учнів, тобто пішли навчатися до 10 класу з примусу батьків. 78,6 % учнів орієнтуються на мотив отримання матеріальних благ у подальшому житті. Лише 3,6 % мають соціально орієнтований мотив обов'язку й

відповідальності, 3,6 % - мотив досягнення успіху. 7,2 % мають на меті отримання інформації. 35,7 % вважають престижним навчатися в мультипрофільному класі. Крім того слід відзначити, що жоден учень не має пізнавального мотиву та мотиву орієнтації на соціально залежну поведінку.

Для визначення вмотивованості учнів до навчання були запропоновано також питання щодо навчання в мультипрофільному класі. Результат опитування показав, що 68% респондентів вибрали навчання в 10 мультипрофільному класі для того щоб підготуватися до вступу у ВНЗ, у 9 класі таких учнів було 37 %. 14 % учнів відзначили, що саме в цій школі «навчатися буде комфортніше».

Результати анкетування учнів 10-го класу щодо мультипрофільного навчання показали, що і батьки і учні майже однаково оцінюють вибір навчання.

Цікаве також відношення до предметів, які вивчають учні поглиблено. Якщо в 9 класі лише 37 % учнів усвідомлювало, що з предметів, які вивчаються поглиблено треба скласти ЗНО, то в 10 класі таких учнів вже 86 %.

Але не всі учні усвідомлюють підняття свого власного іміджу за рахунок отримання міцних знань. На питання «Система мультипрофільного навчання допомогла мені покращити свій імідж у школі:- так; - ні; - не знаю» десятикласники дали наступні відповіді:

- Так – 18 %;
- Ні – 37 %;
- Не знаю – 45 %.

За даним дослідженням можна зробити висновки, що учні 10-х класів задоволені мультипрофільною системою навчання, яка відповідає їхнім здібностям і потребам, але не всі учні визначилися з майбутньою професією. Вмотивованість учнів до навчання визначається тим, що вони обирають профіль навчання, який допоможе покращити рівень знань та в майбутньому скласти ЗНО і підготуватися до вступу у ВНЗ.

Враховуючи дані моніторингові, вчителям були надані рекомендації:

- ✓ Систематично вивчати і враховувати індивідуальні інтереси і потреби учнів. Актуалізувати ті потреби й інтереси, які відповідають стимулам, що наявні у розпорядженні педагога.
- ✓ Варіювати характер педагогічних оцінок з метою уникнення звикання до них дітей.
- ✓ Пам'ятати, що підвищення мотивації навчальної діяльності учня забезпечується оцінкою вчителя. Головна функція оцінки — стимулююча, яка сприяє формуванню позитивної навчальної мотивації.
- ✓ Під час проведення уроків створювати умови для самореалізації особистості та подолання розриву між реальним освітнім результатом учня і його потребою в одержанні якісних освітніх послуг.
- ✓ Постійно підвищувати свій професійний рівень через систему методичної роботи для створення умов роботи у режимі інновацій.

Також психологічною службою були проведені дослідження за наступними методиками:

I Вивчення спрямованості особистості.

1. *1.Тест «Структура інтересів і схильностей (СІС)*

Дана методика дозволяє попередньо проаналізувати інтереси, близькі до того або іншого виду діяльності. Опитувальник містить 120 запитань, що відбивають спрямованість інтересів в 12 сферах діяльності (Додаток 9).

2.*Опитувальник професійних переваг* (адаптований тест Дж. Холланда) (Додаток 10).

Методика виявляє професійний тип особистості і її характерологічні властивості, допомагає підліткові усвідомити свої потенційні можливості та перспективи професійної діяльності. Адже успіх професійної діяльності залежить від вдалого вибору професії та професійної відповідності людини.

3.*Визначення професійних схильностей Йовайши* (Додаток 11).

Отримані результати дозволяють підтвердити, або достовірно диференціювати ту сферу діяльності, якій учень надає переваги.

II Вивчення здібностей та інтелекту.

1.Методика «Ерудит»(Модифікація Г.Резакіної) (Додаток 12).

Досліджується рівень засвоєння понять шкільної програми, сформованості основних розумових процесів і розвитку вербального інтелекту. Методика виявляє рівень розвитку основних розумових операцій: установлення аналогій, класифікація, узагальнення, пошук закономірностей на матеріалі фізико-математичного, природничо-наукового, суспільного і гуманітарного предметних циклів, а також здатність до аналізу і синтезу знакової інформації.

III Вивчення особливостей мислення.

1.Визначення стилю мислення за методикою А.Харрісона та Р.Бремсона (Додаток 13, 14).

Стиль мислення – це система інтелектуальних стратегій, засобів, навичок та операцій, до яких особистість схильна завдяки своїм індивідуальним особливостям.

Підсумковий аналіз результатів моніторингу

Аналізуючи проведення моніторингових досліджень протягом педагогічного експерименту нами зафіксовано такі результати:

1. Мультипрофільна система організації навчання у старшій школі спеціалізованої школи повністю схвалюється 76 % учнів, які навчались у запропонованих умовах;
2. Головними чинниками створення максимально сприятливих умов навчання для учнів є: можливість змінювати предметно-поточні групи протягом навчального року (26 % опитаних учнів), взаєморозуміння вчителів та учнів (25 %), мінімізація проблеми соціальної адаптації (14%);
3. Рівень навчальних досягнень учнів з усіх предметів навчального плану протягом двох років навчання підвищується (Додаток 4);
4. Успішність (всі рівні навчальних досягнень крім початкового) учнів експериментальних класів (профільних груп) з профільних предметів набагато вища за учнів контрольної групи: 84 % проти 56 % (Додаток 5);

5. Мотивація учнів щодо вибору профільних предметів полягає у: необхідності для складання ЗНО (64%), персоніфікації вчителя (27%), зацікавленість учня у мінімальному тижневому навантаженні (4 %);
6. За опитуванням випускників 2016-2019 років навчально-виховний процес у мультипрофільному середовищі сприяє кращій адаптації до умов навчання у ВНЗ;
7. Встановлено, що кількість учнів, які вивчали предмети на профільному рівні в закладі, їхній вибір предметів для складання ЗНО співпадає повністю у 74 % школярів, результативність якого зростає (Додаток 6).

Непередбачувані результати

1. I (проектно-плануючий) етап дослідно-експериментальної роботи показав, що вибір учнями профільності навчання не співпадає з результатами анкетування. Так, за методикою «Карта інтересів» більшість учнів виявили інтерес до предметів гуманітарного циклу, тоді як при формуванні профільних груп 87 % здобувачів освіти обрали українську мову, 68 % - англійську мову; 49 % учнів обрали математику та 47 % обрали історію, 25% - біологію. Крім того, при вивченні мотивів навчальної діяльності за методикою Б. Пашнева тільки 3 % учнів обрали мотив престижу, тоді як при анкетуванні в 10 класі, ці ж учні віддали 33% престижності професії. Разом з тим, якщо брати до уваги тенденції вступу випускників спеціалізованої школи у вищі навчальні заклади, то розподіл учнів за профілями, в основному, відповідає цим тенденціям.

2. Анкетування учнів 9 класів виявило бажання вивчати серед інших профільних предметів у 10 класі і предмети фізику та хімію. Але за результатами вступної кампанії, тих, що виявили бажання навчатися у динамічній групі з профільним вивченням хімії залишилося 2 учні. У зв'язку з цим, відкриття цієї динамічної групи стало неможливим. Виходячи з цього, на нашу думку, є доцільним не конкретизувати варіативну складову під час складання робочого навчального плану або передбачити можливість її зміни на початок навчального року, що дасть можливість у повному обсязі використати години робочого плану для задоволення навчальних потреб учнів.

3. Значна кількість учнів хотіла б обрати більше 2 предметів для поглибленого вивчення

3. Під час проведення II (адаптаційно-корегуючого) етапу, результати діагностичного оцінювання виявили погіршення показників навчання у порівнянні з попередніми результатами моніторингових досліджень з деяких предметів. Проведений аналіз виявив можливі причини проблеми, що викликані наступними факторами:

– наявність великої кількості учнів у профільній групі з вивчення української мови (28 учнів), англійської мови (23 учні), що не сприяє якісному засвоєнню навчального матеріалу;

- хибна мотивація при виборі профілю предмету, що вивчається.

4. Під час III (програмно-моделюючого) етапу ще одним непередбаченим результатом стала загроза припинення експерименту у зв'язку з недостатньою кількістю учнів для відкриття двох десятих класів. Відтік учнів після закінчення дев'ятого класу, який пов'язаний з профорієнтаційним вибором не забезпечує необхідну кількість годин навчального плану для відкриття динамічних профільних груп.

Перелік основних друкованих праць за темою дослідно-експериментальної роботи:

Гриб Н.В. Розробка уроку з геометрії «Подібність трикутників» Електронний ресурс. Науково-методичний журнал., - грудень 2016

Петренко Л.І. Розробка уроку з геометрії «Взаємне розміщення прямих у просторі» Електронний ресурс. Науково-методичний журнал., - грудень 2016

Петренко Л.І. Розробка уроку з геометрії «Суміжні і вертикальні кути» Електронний ресурс. Науково-методичний журнал., - грудень 2016

Загальний висновок про завершення і доцільність упровадження результатів експерименту в навчально-виховний процес

1. Упровадження моделі мультипрофільного навчання створює особливе освітнє середовище, в якому органічно поєднані традиційні та інноваційні форми і методи організації освітньої діяльності школярів. Розглядаючи мультипрофільне навчання в контексті гуманістичної та особистісної освіти, що визначено

пріоритетом державної політики в розвитку освіти (Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті), вважаємо, що запропонована модель організації освітнього процесу в старшій школі загальноосвітнього закладу є однією з найкращих з нині діючих. Це підтверджується такими результатами дослідно-експериментальної роботи:

- освітні запити учнів формують пропозицію навчального закладу щодо відкриття певних профільних предметів у поточному навчальному році. Таким чином, ми досягаємо більш відповідального ставлення учнів до навчання, яке базується на усвідомленні особистої значущості у формуванні освітньої політики закладу та виконанні персональної установки на досягнення результату, пов'язаного з професійним самовизначенням;

- мультипрофільне навчання не тільки задовольняє прагнення підлітка до самостійності, але й надає практичного досвіду у формуванні особистої відповідальності за власний вибір, налаштовує учня на систематичну самоосвіту, враховуючи один із основних мотиваційних факторів майбутнього випускника школи – кінцевий результат діяльності;

- важливою характеристикою мультипрофільної форми організації освітньої діяльності здобувачів освіти є гнучкість цієї системи. Протягом експериментального дослідження склався певний набір навчальних дисциплін, які обирають учні для вивчення на профільному рівні, але практично щороку цей перелік зазнавав змін. Наприклад: у 2017/2018 навчальному році з причини відсутності достатньої кількості учнів не було відкрито профільну групу з географії. А у 2018/2019 навчальному році, з тієї ж причини, не було відкрито профільну групу з фізики. Для учнів, які виявили бажання продовжувати вивчення цих предметів поглиблено, було виділено додаткові години за рахунок консультпунктів, які працюють в навчальному закладі у рамках Школи повного дня.

- модель мультипрофільного навчання дозволяє пристосуватись до освітніх запитів учнів і оперативно реагувати на зміни в освітніх пріоритетах старшокласників, але при дотриманні необхідних умов для організації такого навчання;

- модель мультипрофільного навчання забезпечує право кожного школяра на рівний доступ до якісної освіти. Такий підхід має стимулюючий характер, в першу чергу, для учнів з низьким рівнем навченості, але первинною високою мотивацією;
- упровадження мультипрофільного навчання показало, що вибір профільних предметів не завжди співпадає з перспективою їх реєстрації для ЗНО. Виявлено, що окремі учні користуються можливістю обирати не профільний предмет, а вчителя, до якого мають симпатію, навіть якщо вчитель викладає у групі поглибленого рівня опанування навчального матеріалу. Як свідчать наші спостереження така практика є цілком виправданою, адже позитивно впливає на загальне ставлення учня до навчання та підтримує бажання із задоволенням відвідувати школу;
- важливою перевагою мультипрофільного навчання є забезпечення міграційного процесу в предметно-поточних групах протягом навчального року. Як свідчить педагогічний досвід, чимало учнів протягом навчання в старшій школі змінюють свої попередні професійні орієнтири, що тягне за собою й зміну пріоритетів щодо профільних предметів. Скориставшись «вікнами переходу», старшокласники мають можливість змінити напрям підготовки до складання ЗНО, не змінюючи навчальний заклад (Додаток 7);
- беручи до уваги те, що певні професії вимагають якісних знань з певних профільюючих навчальних дисциплін, «вікна переходу» слід розглядати ще й як засіб мінімізації помилковості професійного самовизначення випускника школи, адже є можливість на практиці переконатись у власній спроможності до якісного опанування необхідного для професійної діяльності навчального матеріалу.

2. Навчання в невеликих (за кількісним складом) учнівських групах, власний вибір профілю навчання сприяє зниженню психологічного напруження учнів, формуванню більш високої мотивації до навчання. Поліпшуються умови праці вчителів за рахунок оптимальної кількості учнів.

3. Використання індивідуальних навчальних планів для учнів старшої школи підкреслює особисто зорієнтовану направленість моделі мультипрофільного навчання, що відповідає Закону України «Про загальну середню освіту» де передбачено, що профільне навчання «створюватиме сприятливі умови для

врахування індивідуальних особливостей, інтересів і потреб учнів; формування у школярів орієнтації на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності».

4. Модель мультипрофільного навчання мінімізує проблему соціальної адаптації учнів. Випускники 9-го класу психологічно готові продовжити навчання за нових умов, адже класний колектив складається із знайомих школярів. Як свідчить практика та позитивні відгуки колишніх учнів школи, мультипрофільне навчання сприяє успішній адаптації вчорашніх випускників до специфіки організації навчання у вищій школі, адже предметно-поточна система є основною формою навчання у ВНЗ. Таким чином, у старшій школі створюються умови для розвитку таких важливих особистісних характеристик майбутнього студента як: впевненість у собі, самоконтроль, низький рівень тривожності, комунікативність, особистісний адаптаційний потенціал.

5. Здійснюється систематична ефективна робота з професійної орієнтації старшокласників психологом школи та класними керівниками, що дає можливість мінімізувати помилковий вибір старшокласника.

6. Ідея мультипрофільного навчання має підтримку батьківської громади.

7. Ведення мультипрофільного навчання у старшій школі дало змогу не тільки зберегти контингент учнів, але і збільшити його. Все більша кількість випускників 9-х класів обирає навчання у старшій школі (Додаток 8).

7. Отриманий досвід роботи дає можливість розробити ефективну оригінальну структуру освітнього процесу в 10-11х класах.

Директор школи

Т.В. Вишнеvsька

Науковий керівник

Я.Ю. Якунін

Додаток 1

Порівняльний моніторинг якості знань учнів з предметів у профільних і непрофільних групах

Предмет	Група	Якість знань	Успішність
Українська мова	профіль	53,3 %	100 %

Українська мова	загальна	11,1 %	77,8 %
Математика	профіль	60 %	100 %
Математика	загальна	52,2 %	78,3 %
Історія України	профіль	78,3 % %	100 %
Історія України	загальна	65,7 %	89,1 %
Англійська мова	профіль	56,5 %	100 %
Англійська мова	загальна	48,3 %	91,3 %

Додаток 2

Успішність учнів з профільних предметів за 10-11 класи

2015-2017 навчальні роки

Рівень досягнень	Алгебра				Геометрія				Українська мова				Англійська мова				Географія			
	В	Д	С	П	В	Д	С	П	В	Д	С	П	В	Д	С	П	В	Д	С	П

Річна 9 клас	4	6	1	0	3	5	2	0	2	6	3	0	2	6	3	0	2	8	1	0
к/р початок	2	4	1	1	1	4	1	1	1	2	5	0	0	5	3	0	0	4	4	0
Моніторинг 10 клас	3	6	1	0	3	6	1	0	3	6	1	0	7	5	1	0	5	7	0	0
Моніторинг 11 клас	3	6	1	0	3	5	2	0	3	6	1	0	6	7	0	0	5	7	0	0

2016-2018 навчальні роки

Рівень досягнень	Алгебра				Геометрія				Українська мова				Англійська мова				Історія України				Фізика				Біологія			
	В	Д	С	Н	В	Д	С	Н	В	Д	С	Н	В	Д	С	Н	В	Д	С	Н	В	Д	С	Н	В	Д	С	Н
Річна 9 клас	4	4	3	0	4	4	3	0	2	6	3	0	1	8	3	0	4	4	3	0	0	2	6	0	0	4	4	0
к/р початок	2	3	1	0	2	4	2	0	2	5	2	0	1	5	5	1	1	10	1	0	0	7	1	0	0	3	4	0
Моніторинг 10 клас	3	4	2	0	3	4	2	0	3	3	3	0	3	7	7	1	2	9	7	0	1	5	0	0	1	4	1	0
Моніторинг 11 клас	2	4	2	0	2	2	1	0	3	3	2	0	0	6	7	2	3	8	5	0	0	1	5	0	1	4	0	0

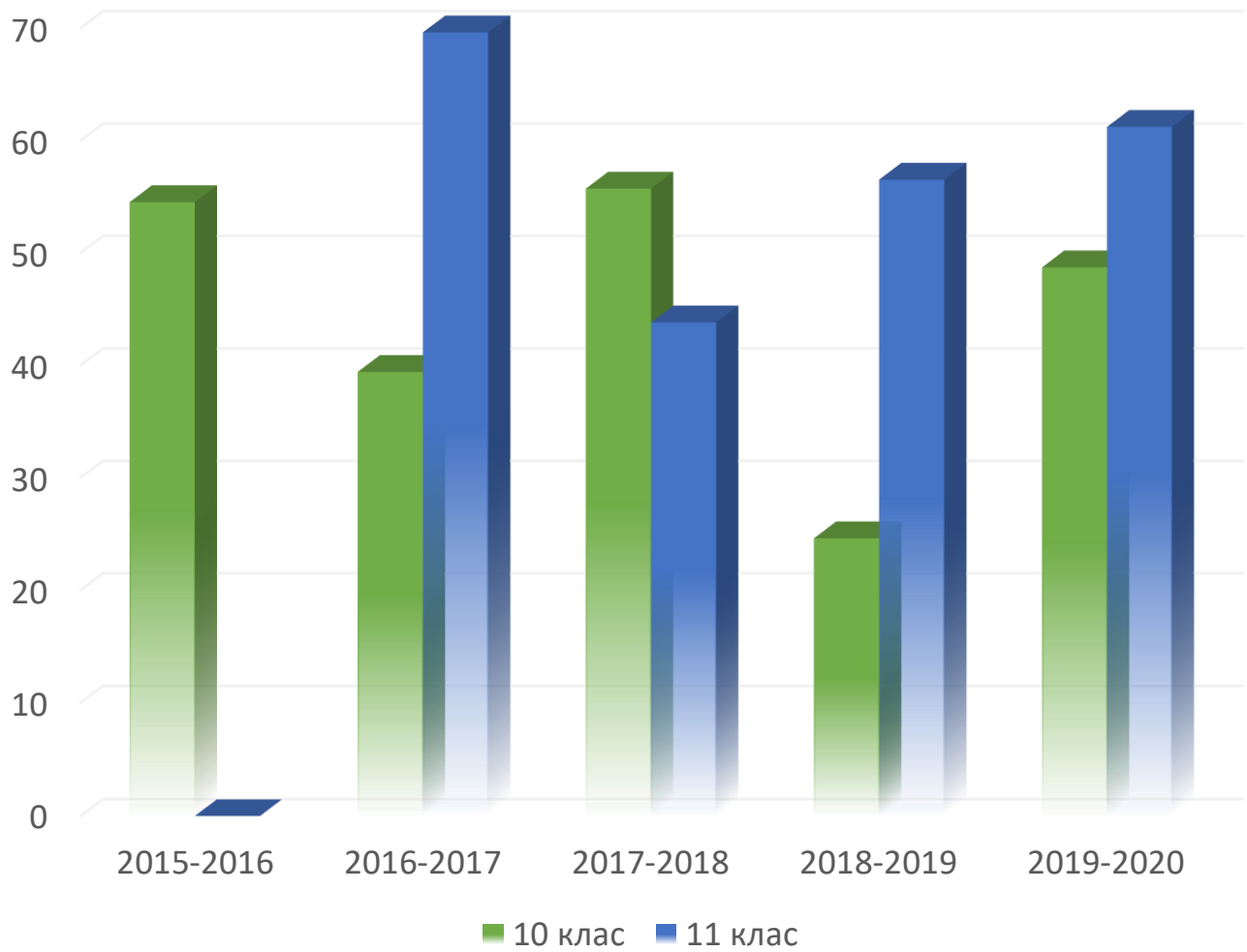
2017-2019 навчальні роки

Рівень досягнень	Алгебра				Геометрія				Українська мова				Англійська мова				Історія України			
	В	Д	С	П	В	Д	С	П	В	Д	С	П	В	Д	С	П	В	Д	С	П

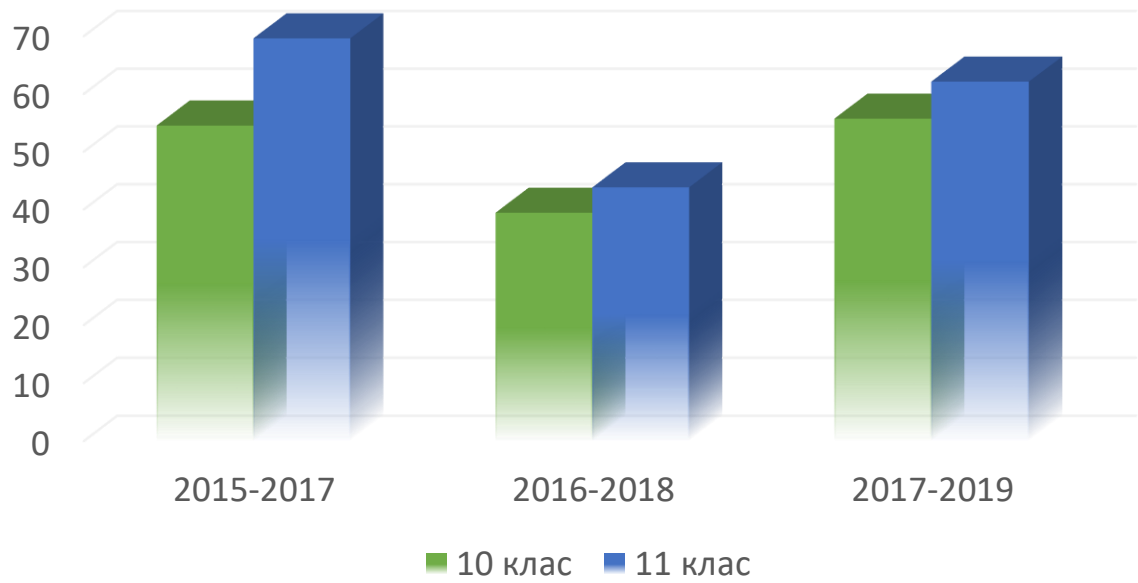
Річна 9 клас	4	7	0	0	4	9	0	0	5	16	3	0	7	7	6	0	2	4	4	0
к/р початок	3	3	5	0	1	9	3	0	2	8	7	3	0	5	3	0	0	4	4	0
Моніторинг 10 клас	6	6	3	0	6	9	2	0	2	24	0	0	8	9	2	2	3	5	2	0
Моніторинг 11 клас	5	8	4	0	8	4	2	0	7	11	3	0	3	5	6	2	1	7	1	0

Додаток 3

ЯКІСТЬ ЗНАНЬ 10-Х ТА 11-Х КЛАСІВ

ЗРОСТАННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ У МУЛЬТИПРОФІЛЬНИХ КЛАСАХ

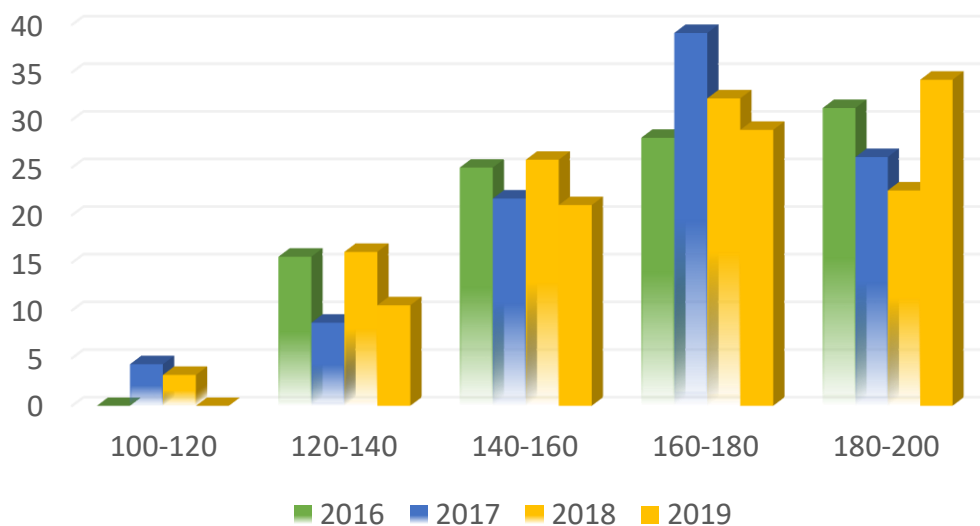

Порівняльний моніторинг якості знань учнів з предметів у профільних і непрофільних групах

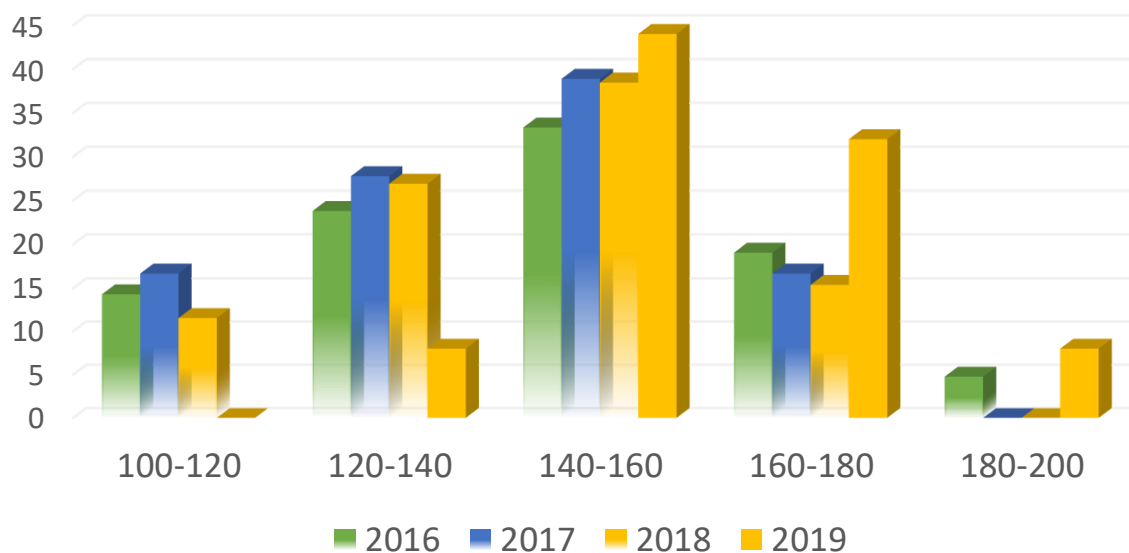
Предмет	Група	Якість знань	Успішність
Українська мова	профіль	53,3 %	100 %
Українська мова	загальна	11,1 %	77,8 %
Математика	профіль	60 %	100 %
Математика	загальна	52,2 %	78,3 %
Історія України	профіль	78.3 % %	100 %
Історія України	загальна	65,7 %	89,1 %
Англійська мова	профіль	56,5 %	100 %
Англійська мова	загальна	48,3 %	91,3 %

Моніторинг результатів ЗНО за 2016, 2017, 2018, 2019 роки
з предметів поглибленого вивчення

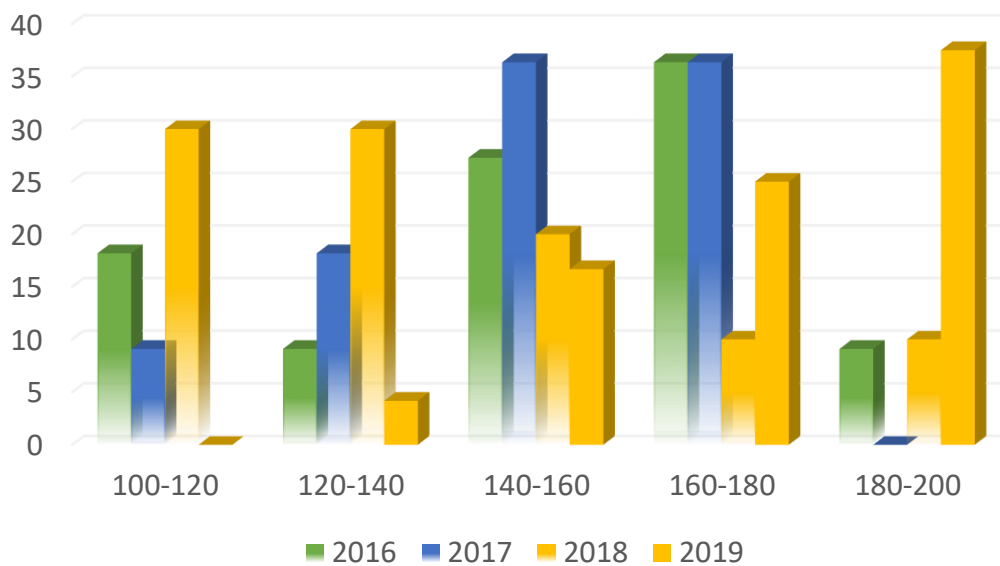
ЗНО
УКРАЇНСЬКА МОВА

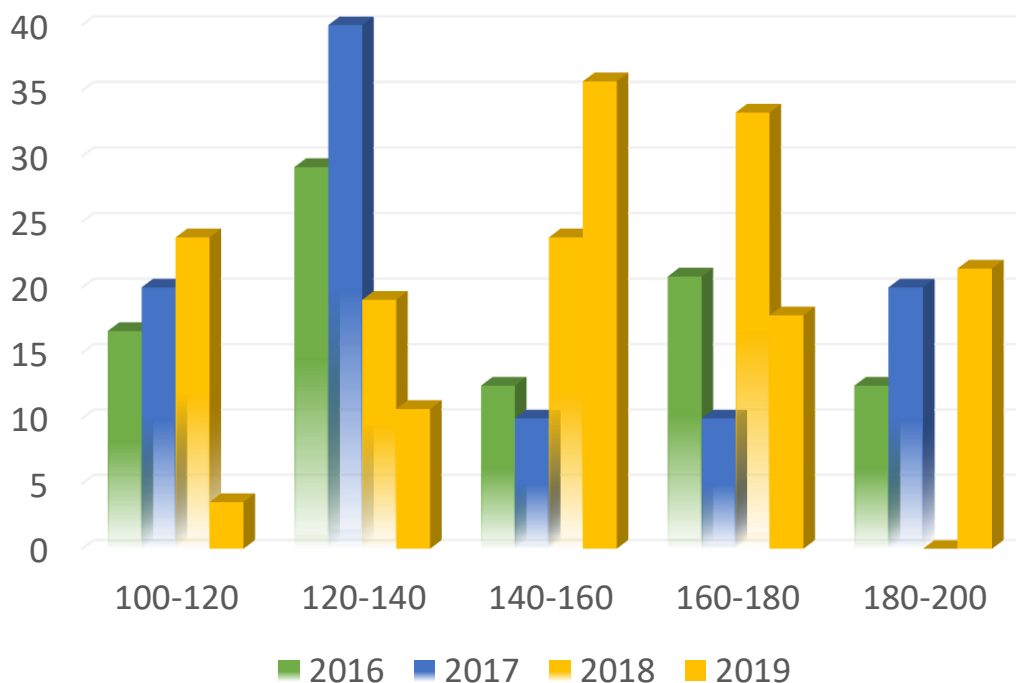
ЗНО
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

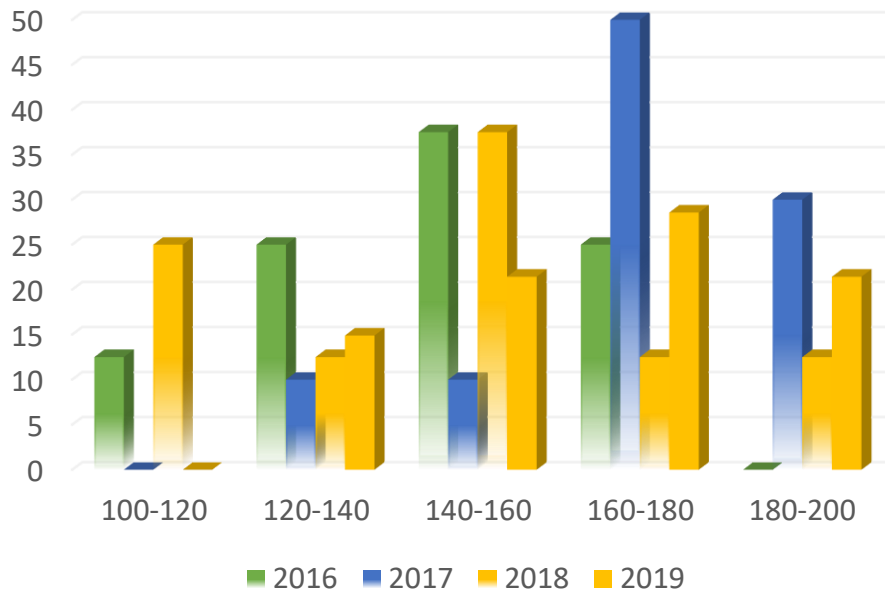
ЗНО МАТЕМАТИКА

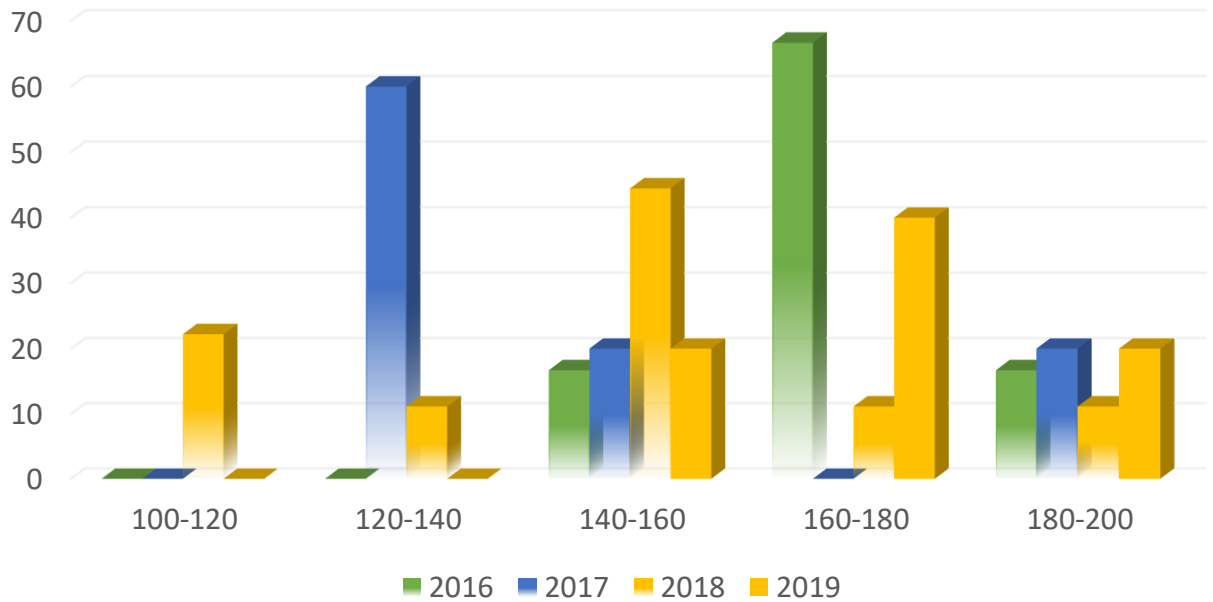
ЗНО АНГЛІЙСЬКА МОВА

ЗНО ГЕОГРАФІЯ

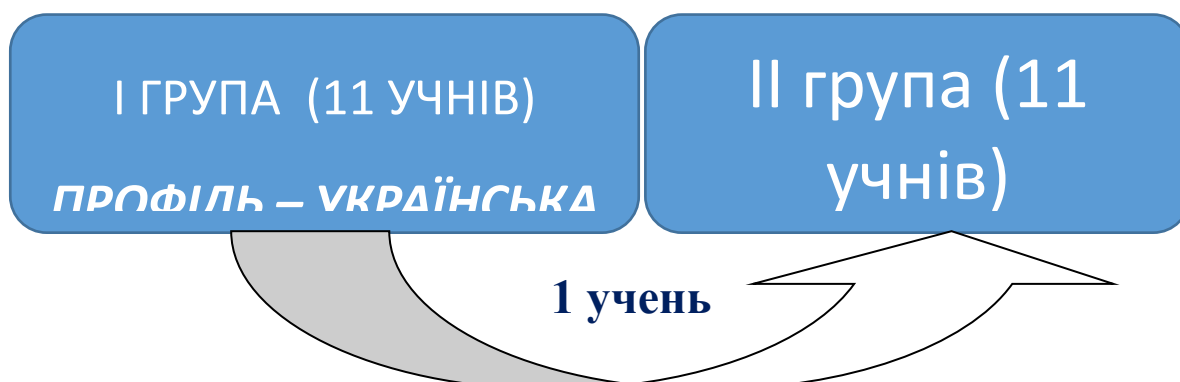

ЗНО БІОЛОГІЯ

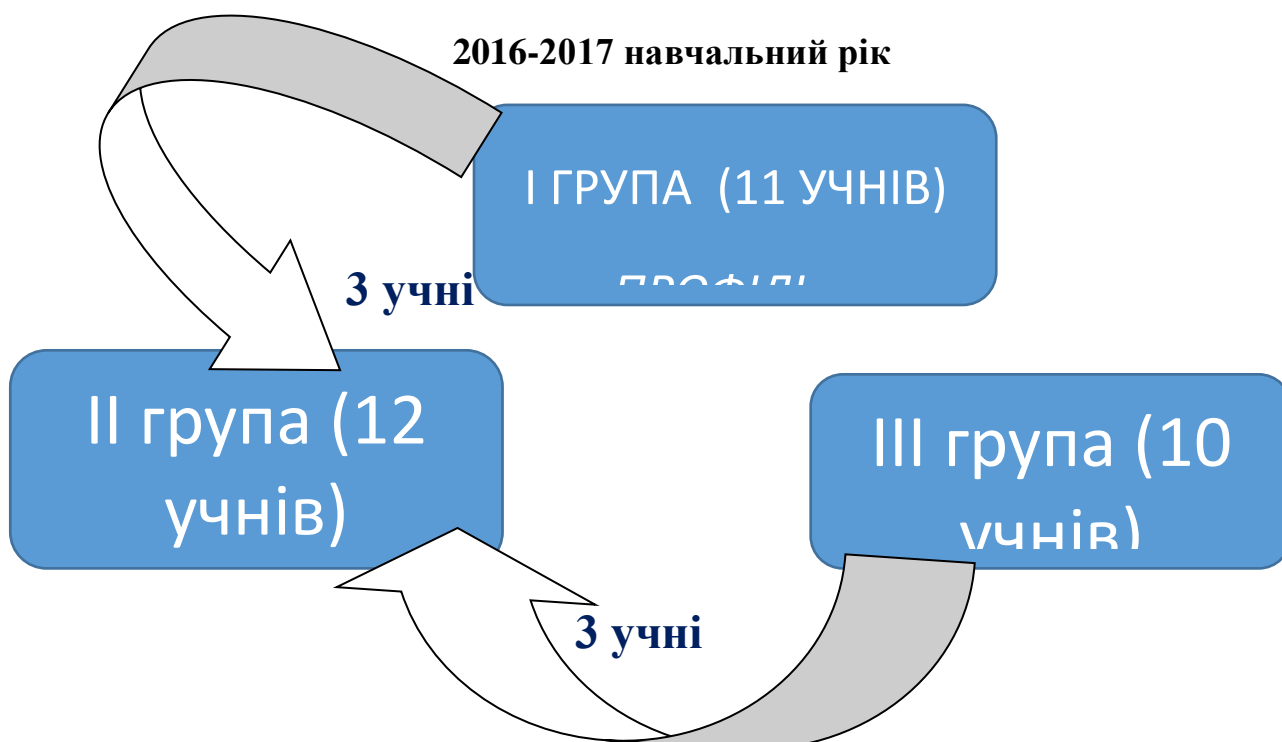

Міграційні процеси у старшій школі

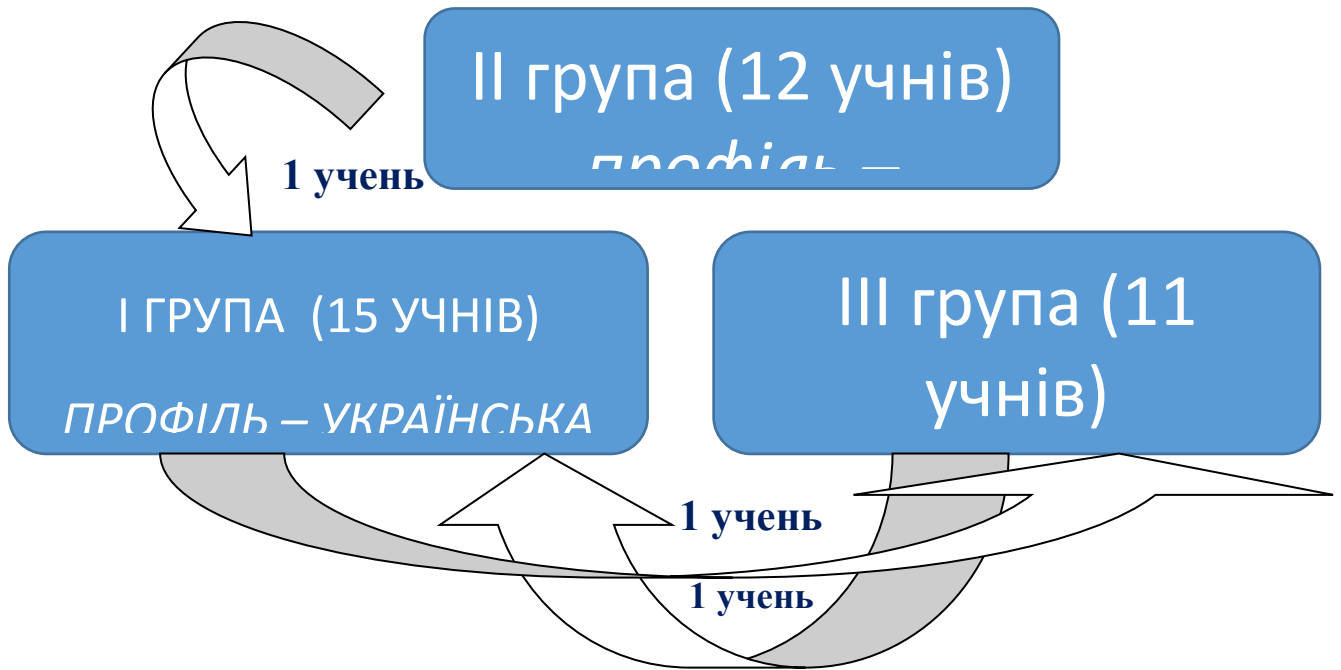
2015-2016 навчальний рік

2016-2017 навчальний рік

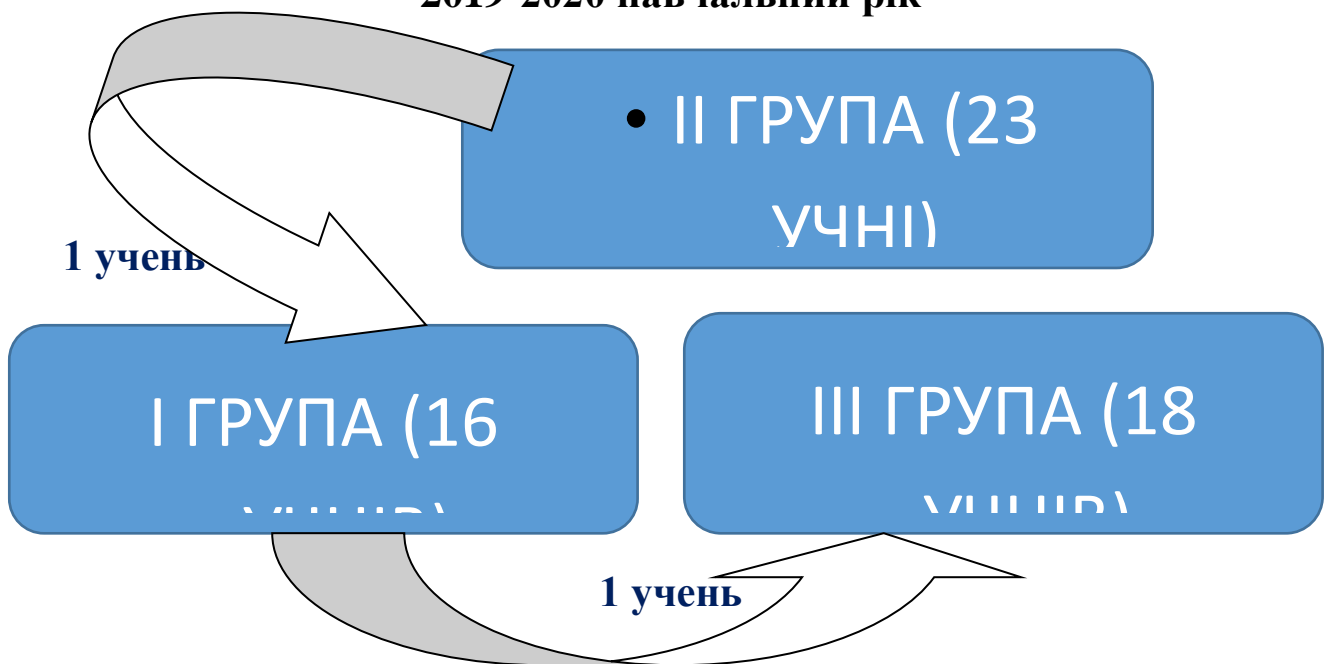

2017-2018 навчальний рік

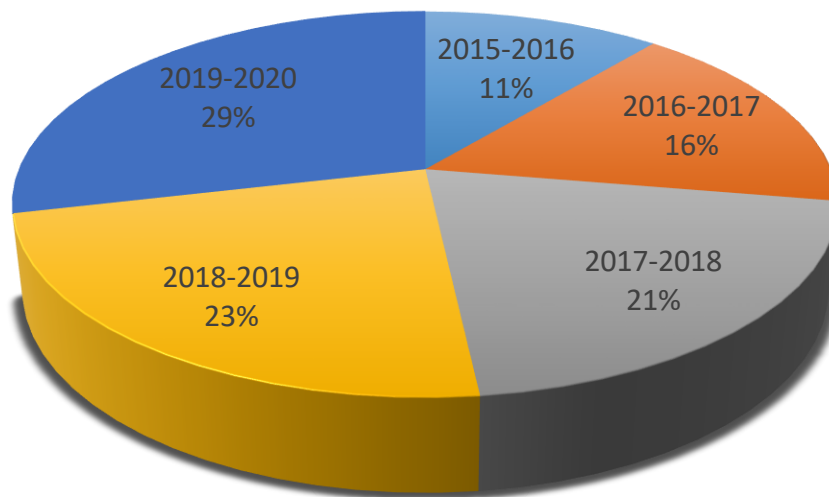
2018-2019 навчальний рік переходів не було

2019-2020 навчальний рік

Зростання контингенту учнів

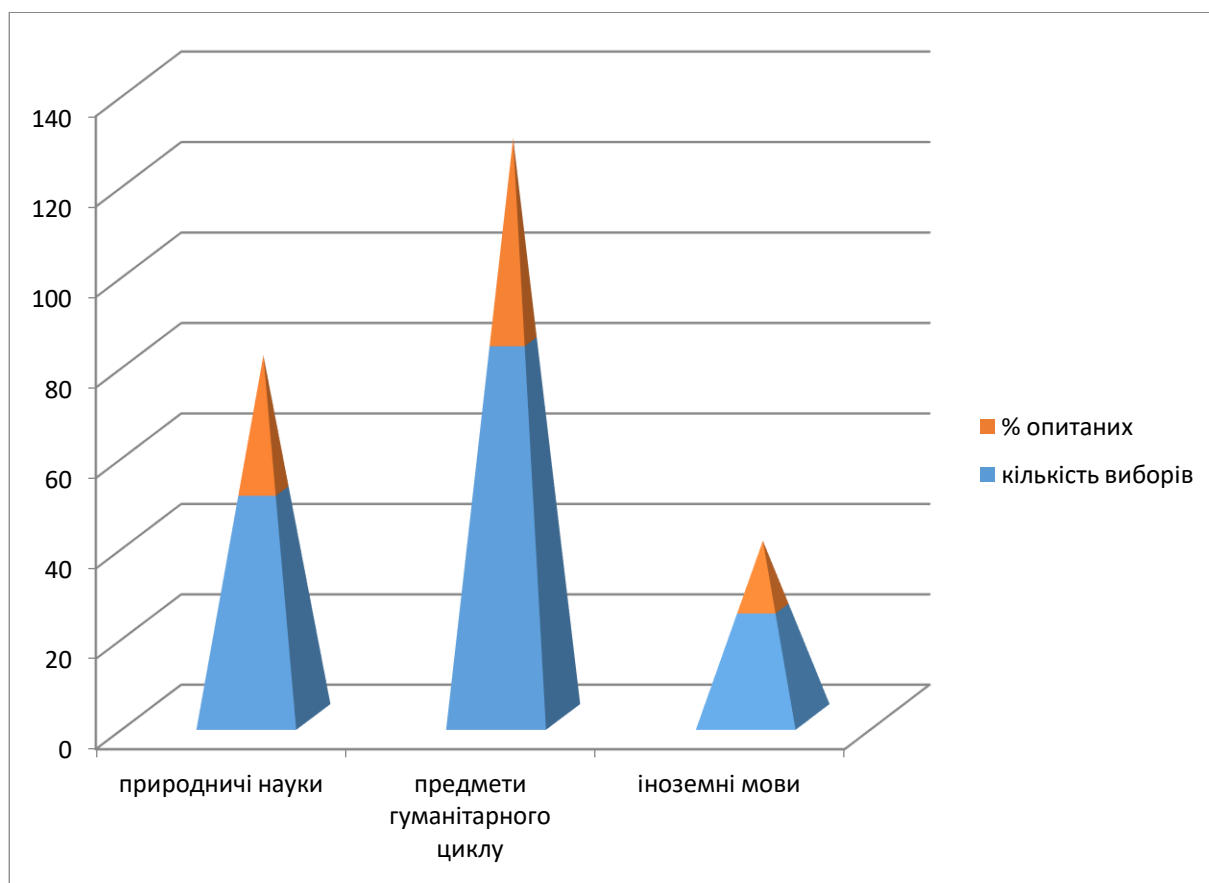
кількість учнів у 10-11-х класах

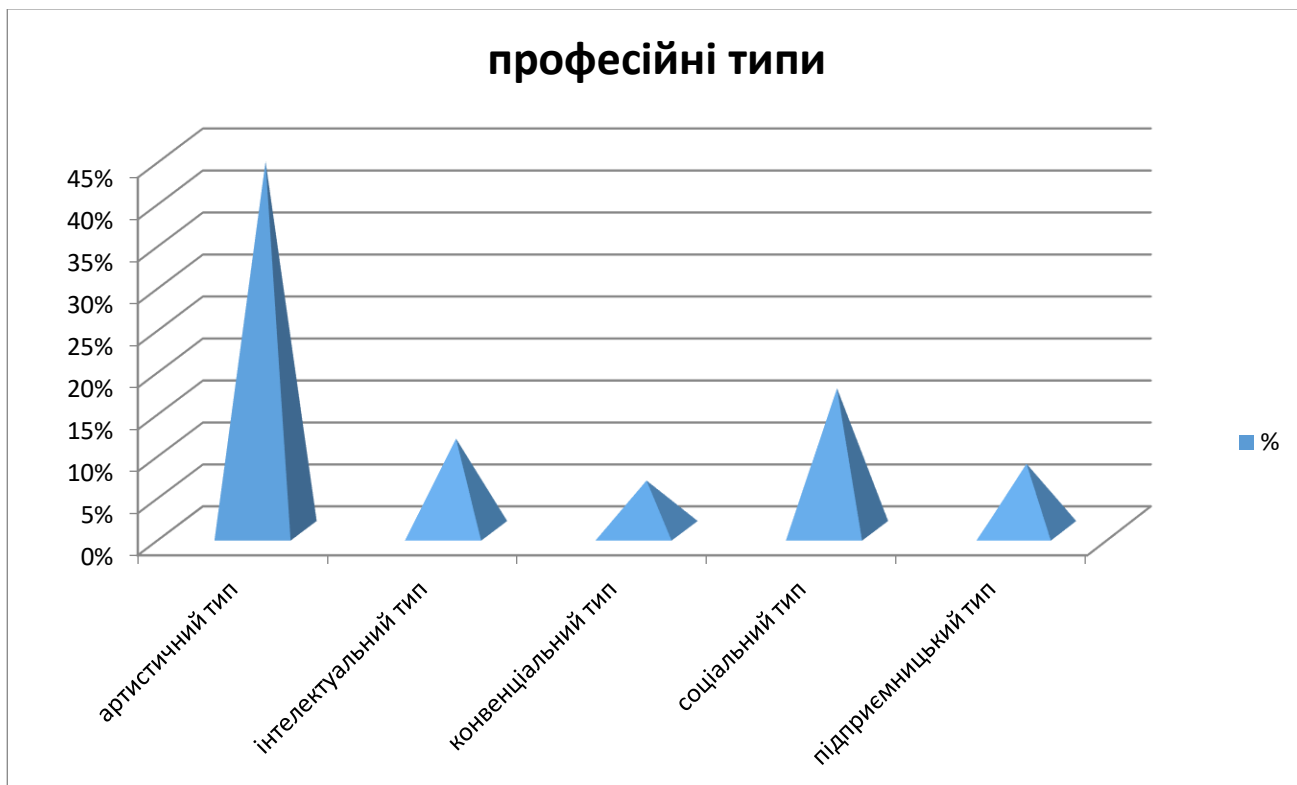
■ 2015-2016 ■ 2016-2017 ■ 2017-2018 ■ 2018-2019 ■ 2019-2020

За методикою «Структура інтересів і схильностей (СІС)» виявлено:

<i>Сфера діяльності</i>	<i>Кількість виборів</i>	<i>% опитаних</i>
Природничі науки, математичні	30	50
Іноземні мови	15	24
Предмети гуманітарного циклу	45	83

За опитувальником професійних переваг виявлено такі професійні типи особистості:

артистичний тип 44% учнів

інтелектуальний тип 11% учнів

підприємницький тип 8% учнів

конвенціональний тип 6%;

соціальний тип 17,5%

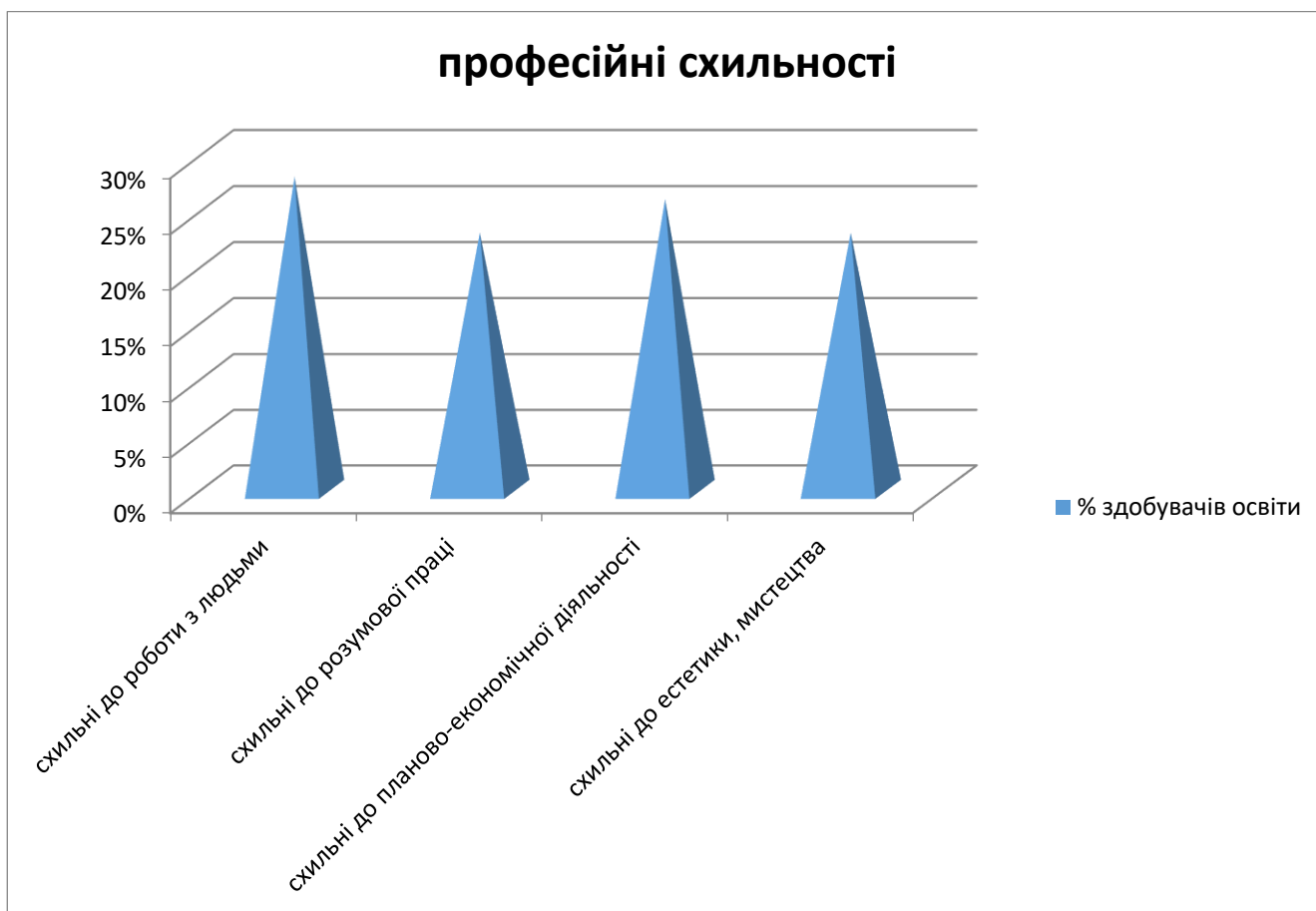
Визначаючи професійні схильності за методикою Йовайши, прийшли до висновку:

Схильні до роботи з людьми 28%. Це в основному учні соціального типу особистості і підприємницького.

Схильні до розумової праці – 23% здобувачів освіти.

Схильні до планово-економічної діяльності – 26%. Старшокласників.

Схильні до естетики, мистецтва – 23%, в основному учні, артистичного типу.

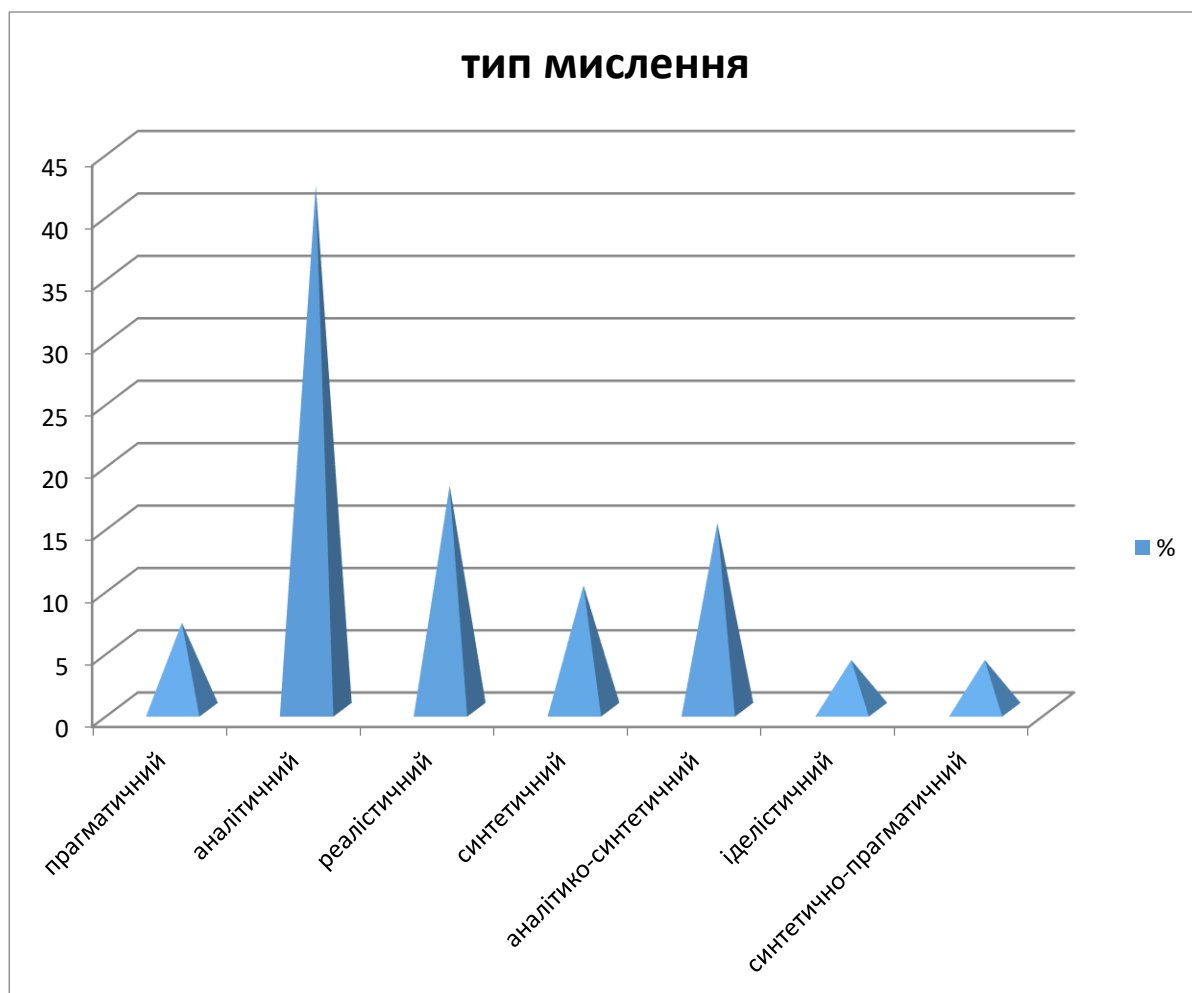

Учнів, успішних до засвоєння предметів природничого циклу 44 % учнів, до предметів суспільно-гуманітарного циклу – 36%, іноземної філології – 15 %, інше 5 %.

Визначення стилю мислення за методикою А. Харрісона та Р. Бремсона

Прагматичний	– 7%
Аналітичний	– 42%
Реалістичний	– 18%
Синтетичний	– 10%
Аналітико-синтетичний	– 15%
Ідеалістичний	– 4%
Синтетично-прагматичний	– 4%

Діагностика структури інтелекту:

	<i>Рівень</i>	<i>Кількість учнів</i>	<i>%</i>
Словесно-Логічний	Високий	11	23
	Середній	30	66
	Низький	5	11
Математичний	Високий	3	7
	Середній	25	54
	Низький	18	39
Просторовий	Високий	10	22
	Середній	34	74
	Низький	2	4
Загальний	Високий	7	15
	Середній	38	83
	Низький	1	2

